

Een gids voor verslaglegging in Gebarentaal

Het vervolgonderzoek

Yfke van der Woude

Onderzoek in het kader van de masteropleiding Dovenstudies aan het Instituut voor Gebaren, Taal & Dovenstudies, Faculteit Educatie, Hogeschool Utrecht

Begeleider: dr. Jan Nijen Twilhaar

Tweede lezer: drs. Marjolein Buré

Juli 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Hoofdstuk 1	5
1.1 <i>Inleiding</i>	5
1.2 <i>Relevantie</i>	6
1.3 <i>Doelstelling en verantwoording</i>	6
1.4 <i>Vraagstelling</i>	8
Hoofdstuk 2	9
2.1. <i>Methode</i>	9
2.2 <i>Aanpak en verantwoording</i>	9
Hoofdstuk 3	12
3.1 <i>Resultaten en conclusies</i>	12
1. Data uit het eerdere onderzoek	12
2. Ervaringen in Nederland	12
3. Analyse van twee verslagen in Gebarentaal	15
4. Technische uitvoeringsmogelijkheden	16
3.2 <i>Opzet gids voor verslaglegging in Gebarentaal</i>	17
3.3 <i>Gids voor verslaglegging in Gebarentaal in geschreven Nederlands</i>	17
Hoofdstuk 4	22
<i>Aanbevelingen</i>	22
Hoofdstuk 5	26
<i>Onderzoek in het kort</i>	26
<i>Proces</i>	26
Bibliografie	29
Bijlagen	30
Bijlage 1 Uitwerking gesprek masterstudent	30
Bijlage 2 Vragenlijst masterdocenten	30
Bijlage 3 Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal	30
Bijlage 4 Analyses Gebarentaalteksten	30
Bijlage 5 Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent	30
Bijlage 6 Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerstefase-verslag	30
Bijlage 7 Dvd gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie	30
Bijlage 8 Dvd gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal	30

Voorwoord

Dit onderzoeksverslag vormt een afrondend onderdeel van mijn master Dovenstudies.

Zoals de titel reeds aangeeft, is het een vervolg op mijn eerste onderzoek over verslaglegging in Gebarentaal *Verslaglegging in Gebarentaal aan opleidingen Dovenstudies in het buitenland*¹, april 2011.

De aanleiding voor het eerstefase-onderzoek toen, en het vervolgonderzoek in de tweede fase nu, is dat men zowel op bachelor- als masterniveau binnen het Instituut voor Gebaren, Taal & Dovenstudies (IGT&D) momenteel alleen verslagen in geschreven vorm, dus in geschreven Nederlands, kent. Een verslag produceren in Gebarentaal² behoort tot op heden niet tot de mogelijkheden.

Met dit onderzoek wil ik een vervolg geven aan het eerste onderzoek, waarin ik een studie uitvoerde naar verslaglegging in Gebarentaal op opleidingen Dovenstudies in het buitenland, en wil ik een aanzet geven tot het formuleren van handvatten voor verslaglegging in Gebarentaal.

Het product van dit onderzoek zal een dvd zijn – gesteld in de Nederlandse Gebarentaal – met handvatten voor verslaglegging in Gebarentaal: een gids bedoeld voor mensen die een Gebarentaalverslag willen produceren.

Op deze manier hoop ik een mooie verdieping te kunnen geven aan het onderwerp ‘verslaglegging in Gebarentaal’ dat mij altijd bezig heeft gehouden tijdens mijn werkzaamheden als Dove docent aan de bacheloropleiding voor Tolken en Leraren Nederlandse Gebarentaal en als Dove masterstudent binnen het Instituut voor Gebaren, Taal & Dovenstudies van de Hogeschool Utrecht.

Tot slot wil ik op deze plaats een dankwoord richten tot een aantal personen. In de eerste plaats aan de respondenten in mijn eerste en huidige onderzoek. Zonder hen waren beide onderzoeken niet mogelijk geweest. Mijn begeleider dr. Jan Nijen Twilhaar wil ik bedanken voor zijn bijdrage en zijn kritische noten. De tweede lezer drs. Marjolein Buré wil ik ook bedanken omdat zij mijn onderzoeksverslag in een recordtijd heeft moeten lezen en het voorzag van goede opmerkingen. Met name in het eerstefase-onderzoek toonde zij zich samen met Gardy van Gils nauw betrokken bij het onderwerp. Gardy wil ik daarom op deze plaats ook dankjewel zeggen. Beide coaches, Beppie van den Bogaerde en Jan Thasing, wil ik danken voor hun begeleiding en voor de stimulerende gesprekken gedurende de masteropleiding. Mijn leidinggevende, Hans Post, wil ik ook niet vergeten. Ik ben zeer erkentelijk voor zijn belangstelling en bemoediging. Verder gaat mijn dank uit naar Lisanne Houkes voor de uren die ze samen met mij achter mijn computer allerlei montagevragen oploste en per mail mij voorzag van technische support voor mijn dvd-product. Niet onvermeld

¹ Men vatte verslaglegging op in de breedste zin van het woord. Het gaat om alle zaken die over het algemeen op papier gesteld worden: essays, (stage)verslagen, papers, werkstukken, scripties.

² Met Gebarentaal in Nederland wordt de NGT bedoeld.

wil ik laten Anja Borman, mijn schoonzus, voor haar inspanningen om mijn beide onderzoeksverslagen qua lay-out kloppend te krijgen, en voor de taalkundige puntjes op de i. Mijn familie, ten slotte, voor hun steun en hun geloof in mij, alhoewel de twijfel soms wel zal zijn toegeslagen toen het eind van mijn masteropleiding niet direct in zicht leek. Verder gaat mijn dank uit naar mijn vrienden voor hun steun in allerlei vormen: van een bemoedigende mail tot het koken van maaltijden.

Yfke van der Woude
Haarlem, juli 2011

Hoofdstuk 1

1.1 Inleiding

Het onderwerp van mijn onderzoek voor fase 2 vloeit voort uit mijn onderzoeksverslag uit fase 1³. In deze eerste fase voerde ik een descriptief onderzoek uit naar verslaglegging in Gebarentaal op opleidingen Dovenstudies in het buitenland. In het kader van dat onderzoek heb ik een literatuurstudie verricht en kwalitatieve methoden aangewend om na te gaan in hoeverre men op opleidingen Dovenstudies in het buitenland werkt met verslaglegging in Gebarentaal en of hiervoor richtlijnen gehanteerd worden.

Voor het huidige onderzoek stel ik me de vraag: welke handvatten zijn nodig om een verslag in Gebarentaal te produceren, met welke aspecten heeft men rekening te houden?

Een in Gebarentaal gestelde dvd met richtlijnen voor het produceren van een verslag in Gebarentaal is mijn doel van het huidige onderzoek.

Dit – in het Nederlands geschreven – paper vormt een theoretische onderbouwing voor deze dvd.

Ten tijde van het afronden van mijn vorige onderzoeksverslag vernam ik over een Nederlandse Dove masterstudent die ervaring heeft opgedaan met het inleveren van verslagen in Gebarentaal. Dat bood mij de mogelijkheid om op basis van mijn inventarisatie in het buitenland, een klein onderzoek te doen naar ervaringen in Nederland.

De genoemde masterstudent, zijn betrokken masterdocenten en tolken Gebarentaal heb ik tijdens het huidige onderzoek bevestigd naar hun ervaringen met verslaglegging in Gebarentaal.

Dit onderzoek met als doelstelling het samenstellen van een gids voor verslaglegging in Gebarentaal wordt zodoende geschraagd door de volgende gegevens:

- De theoretische verkenning uit het eerste onderzoek (Van der Woude, 2011), waarbij de vraag centraal staat waarom er nog weinig informatie bekend is over verslaglegging in Gebarentaal in Nederland. Bij dit explorierend onderdeel zijn met name twee aspecten beschreven. Het aspect emancipatie, waarbij grofweg twee perspectieven waarmee de Dove mens wordt gezien in ogeschouw worden genomen: het socio-culturele en het medische perspectief. En het aspect didactiek, waarbij wordt gekeken naar de rol die didactiek speelt bij verslaglegging in Gebarentaal, zowel voor eerste- als voor tweede-taalverwervers van NGT.
- De data uit datzelfde onderzoek omvatten verder een inventarisatie van buitenlandse ervaringen met en aanvullende informatie over verslaglegging in Gebarentaal.

³ *Verslaglegging in Gebarentaal aan opleidingen Dovenstudies in het buitenland*. Van der Woude, 2011.

- De data die tijdens het tweede onderzoek bijeen werden gebracht aan de hand van onder andere de ervaringen in Nederland van de bovengenoemde Dove masterstudent, de masterdocenten en tolken Gebarentaal.

De indeling van deze geschreven verantwoording voor de Gebarentaal-dvd is als volgt:

In hoofdstuk 1 wordt de relevantie van dit onderzoek weergegeven, en worden de doelstelling en vraagstelling onder woorden gebracht.

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van de onderzoeksmethode en de nadere uitwerking.

Hoofdstuk 3 gaat over de resultaten van het onderzoek uit hoofdstuk 2. Hier worden tevens conclusies getrokken. Aan de hand daarvan wordt er een opzet gemaakt van een gids voor verslaglegging in Gebarentaal.

Tot besluit, in hoofdstuk 4, worden er aanbevelingen geformuleerd voor implementatie van verslaglegging in Gebarentaal en voor verder onderzoek.

1.2 Relevantie

Op deze plaats geef ik uitleg van de relevantie van het ontwerpen van een gids voor verslaglegging in Gebarentaal. Daarbij grijp ik terug op mijn eerdere onderzoek (Van der Woude, 2011).

In de theoretische verkenning (Van der Woude, 2011) noemde ik met name twee aspecten die van belang zijn: het emancipatorische aspect (par. 2.1.1 Cultureel versus medisch perspectief) en het didactische aspect (par. 2.2.1 & 2.2.2).

Het is uit emancipatorisch oogpunt wezenlijk dat er wordt erkend dat Gebarentaal een gelijkwaardige status heeft ten opzichte van alle gesproken talen. Vanzelfsprekend met inachtneming van het specifieke, de eigenheid van de Gebarentaal, die visueel-manueel is, in tegenstelling tot de gesproken taal, die auditief-oraal is.

Vanuit didactisch oogpunt is het essentieel voor T1-gebruikers van Gebarentaal dat competenties zoals formuleren van ideeën en gedachten, structureren van tekst, hanteren van formele taal en verslagleggen in de Gebarentaal expliciet worden geleerd. Deze competenties komen eveneens ten goede aan de beheersing van een tweede taal, hier het Nederlands, en daarmee ook aan het leren van verslagleggen in de Nederlandse taal.

Voor T2-leerders van NGT is het van belang dat ze hun geleerde vaardigheid kunnen demonstreren in de vorm van verslaglegging in Gebarentaal. Daarbij kunnen zij hun competenties opgedaan in de gesproken/geschreven taal aanwenden in Gebarentaal en aanscherpen net zoals T2-leerders van gesproken talen dit in de regel doen.

1.3 Doelstelling en verantwoording

In vervolg en aanvulling op mijn eerdere onderzoek wil ik een kleinschalige research uitvoeren.

De doelstelling is het ontwerpen van een gids. Deze gids biedt handvatten voor het produceren van een verslag in Gebarentaal.

Daarbij is het van belang dat de dvd-gids aan de volgende voorwaarde voldoet: hij moet laagdrempelig zijn en passend bij de huidige technologische mogelijkheden.

Dat wil zeggen dat er wordt uitgegaan van de mogelijkheden van een gemiddelde computer en de vaardigheden van een gemiddelde computergebruiker.

Voor een schriftelijk verslag gaat men eenvoudig aan de slag met een pen, of gebruikelijker in deze tijden, met een tekstverwerker die vrijwel standaard in elke computer staat. Iets vergelijkbaars zou er ook moeten zijn voor een Gebarentaalverslag.

Een van de gevolgtrekkingen in mijn onderzoeksverslag uit fase 1 is dat er geen sprake moet zijn van een klakkeloze *copy-paste*-handeling van richtlijnen uit de gesproken/geschreven taal op Gebarentaal.

Het is een proces dat tijd vraagt om eigen normen te creëren voor verslaglegging in Gebarentaal. Een proces van in dialoog blijven, uitproberen, verfijnen, een consensus bereiken over tal van onderwerpen, en dezelfde overeenstemmingen van tijd tot tijd onder de loep nemen, bijstellen en vervolmaken. (Van der Woude, 2011)

Het onderzoek pretendeert daarom geen ontwerp van een kant-en-klare gids. Dit zou onrecht doen aan de eigenheid van Gebarentaal en aan de jonge geschiedenis van de erkenning van Gebarentaal als een natuurlijke en volwaardige taal van Dove mensen. Er moet verder rekening worden gehouden met de huidige technologische mogelijkheden die ons ten dienste staan.

De gids dient derhalve te worden gezien als een groeidocument dat handvatten biedt voor het produceren van een Gebarentaalverslag. Een document dat niet alleen inhoudelijk evolueert, maar dat ook meegaat met de voorschrijdende technologische mogelijkheden wat betreft het vormgeven en redigeren van een Gebarentaalverslag. Naarmate er steeds meer ervaring wordt opgedaan, zullen de richtlijnen steeds meer verfijnd kunnen worden. Aan de hand daarvan kunnen er geschikte criteria worden geformuleerd voor beoordeling van een Gebarentaalverslag.

Vanwege het open karakter van de gids luidt de titel van mijn onderzoek dan ook: *een gids voor verslaglegging in Gebarentaal*.

De te ontwerpen gids is in de eerste plaats bedoeld voor studenten van de bacheloropleiding voor Tolk Gebarentaal en voor Leraar Gebarentaal, en voor de masteropleiding met de uitstroomvarianten leraar NGT en Master Dovenstudies.

Voor mijn dagelijkse praktijk hoop ik dat de studenten in de gelegenheid worden gesteld om hun kennis, zienswijzen en competenties in een Gebarentaalverslag vast te leggen. Daarbij kunnen ze gebruikmaken van de handvatten met betrekking tot verslaglegging in Gebarentaal in deze gids.

Kortom: dit is een eerste stap tot verslaglegging in Gebarentaal en vormt tevens een aanzet tot discussie over de inhoudelijke invulling ervan.

1.4 Vraagstelling

De doelstelling van dit onderzoek, zoals gesteld in 1.3, is een ontwerp maken van een gids die handvatten biedt voor verslaglegging in Gebarentaal. Hieruit vloeit mijn onderzoeksvraag voort, die als volgt wordt geformuleerd.

Welke richtlijnen zijn nodig voor een bruikbare gids voor verslaglegging in Gebarentaal?

De basis voor de richtlijnen wordt gevormd door de verkregen data uit mijn eerste-fase-onderzoek, samen met de informatie die ik ga verzamelen tijdens het huidige onderzoek.

Hoofdstuk 2

2.1. Methode

Voor het formuleren van handvatten voor verslaglegging in Gebarentaal op dvd en aanbevelingen maak ik gebruik van onderstaande gegevens:

1. Data uit het eerdere onderzoek: het eerstefase-onderzoek omvat een theoretische verkenning van de vraag waarom Nederland nog geen verslaglegging in Gebarentaal kent. Met name emancipatie en didactiek worden belicht. De data uit het eerste onderzoek omvatten verder een inventarisatie van buitenlandse ervaringen met verslaglegging in Gebarentaal.
2. Ervaringen in Nederland: op basis van bovenstaande inventarisatie zal ik in dit onderzoek een analyse maken van een unieke ervaring in Nederland.
3. Analyse van twee verslagen in Gebarentaal: een vergelijkende analyse van twee Gebarentaalverslagen zal onderdeel uitmaken van dit onderzoek.
4. Technische uitvoeringsmogelijkheden: een specifieke uitdaging van verslaglegging in Gebarentaal is de techniek. In dit onderzoek wordt een aantal technische mogelijkheden op een rij gezet.
5. Eigen ideeën: tot slot heb ik zelf als Dove student, als Dove docent en als Dove onderzoeker de nodige ervaringen opgedaan met verslaglegging in Gebarentaal en gaandeweg heb ik daarover diverse ideeën ontwikkeld.

2.2 Aanpak en verantwoording

In deze paragraaf beschrijf ik mijn aanpak en geef ik het geplande verloop weer van het onderzoek dat resulteert in een ontwerp van een dvd-gids over verslaglegging in Gebarentaal.

1. Data uit het eerdere onderzoek

Tijdens mijn eerstefase-onderzoek heb ik aan de volgende personen die werkzaam zijn op Dovenstudiesopleidingen in het buitenland, een vragenlijst voorgelegd over hun bevindingen rond verslaglegging in Gebarentaal (Van der Woude, 2011). Het gaat om de volgende respondenten⁴:

Respondent A:

Gallaudet University, Washington, Verenigde Staten. Naast beantwoording van de vragenlijst werd per e-mail informatie omtrent beoordeling van een Gebarentaalverslag *The Gallaudet University Rubric for American Sign Language: Video Assignment* toegevoegd.

Respondent B:

University of Oslo, Oslo, Noorwegen. Naast de antwoorden op mijn vragenlijst voegde hij zijn informatie *How Signing Students Express Themselves in Exam Replies* en de voornamelijk in het Noors gestelde richtlijnen voor een Gebarentaalverslag *Ret-*

⁴ De door de respondenten ingevulde vragenlijsten tezamen met toegevoegde informatie uit het eerstefase-onderzoek zijn als bijlage 6 opgenomen.

ningslinjer for Semesteroppgave, Mellomfagstillegg tegnspråk (Guidelines for report, Intermediate course Sign Linguistics) bij.

Respondent C:

University of Stockholm, Stockholm, Zweden. Respondent voegde – naast de ingevulde vragenlijst – zijn schriftelijke neerslag van zijn *videoreport* uit 1987 bij *Froskning om teckenspråk (Research on Sign Language 'Non-manual Anaphoric Reference in Swedish Sign Language)*.

Respondent D:

Sør-Trøndelag University College (1994-2006), Trondheim, Noorwegen. Respondent beantwoordde de vragenlijst.

De verkregen data⁵ ga ik aanwenden bij het ontwerp van een dvd-gids voor verslaglegging in Gebarentaal.

2. Ervaringen in Nederland

Een Dove masterstudent heeft sinds de aanvang van zijn studie ervaring opgedaan op het gebied van Gebarentaalverslagen. Deze student wil ik bevragen over zijn bevindingen. Eveneens wil ik informatie verkrijgen over de ervaringen van zijn docenten die een of meer Gebarentaalverslagen hebben beoordeeld, en over die van de tolken Gebarentaal die een verslag in Gebarentaal hebben vertaald in gesproken Nederlands.

Het gaat dan in totaal om vijf personen die ik zal benaderen: één masterstudent, twee masterdocenten en twee tolken Nederlandse Gebarentaal.

Om informatie te verwerven ga ik de masterstudent bevragen middels een persoonlijk gesprek. Het gesprek zal plaatshebben in de Nederlandse Gebarentaal, de voorkeurstaal van de respondent.

De masterdocenten leg ik per e-mail een identieke vragenlijst – in geschreven Nederlands – voor over hun ervaringen bij het ontvangen van een Gebarentaalverslag.

De tolken Gebarentaal benader ik eveneens per e-mail, zij ontvangen een identieke vragenlijst over hun vertaalervaringen.

3. Analyse van twee verslagen in Gebarentaal

Van twee verslagleggingen in Gebarentaal ben ik voornemens om een analyse uit te voeren. Een van de masterstudent (zie punt 2 hierboven) en een van een artikel in Gebarentaal op de website van de Gallaudet University.

Bij deze analyse kijk ik onder andere naar de volgende aspecten:

- overeenkomsten en verschillen tussen beide verslagleggingen in Gebarentaal;
- indeling en vorm van verslaglegging in Gebarentaal;
- wijze van citeren uit (anderstalige) bronnen;
- visualisering door gebruik van illustraties.

⁵ Zie bijlage 6

4. Technische uitvoeringsmogelijkheden

Ik ga een aantal technische mogelijkheden en verschillende publicatievormen voor verslaglegging in Gebarentaal in kaart brengen.

5. Eigen ideeën

Door mijn eigen ervaringen en het verzamelen van data tijdens mijn onderzoek in de eerste en tweede fase heb ik eigen ideeën rond verslaglegging in Gebarentaal ontwikkeld welke ik ga verwerken in de gids en in de aanbevelingen.

Hoofdstuk 3

3.1 Resultaten en conclusies

In dit hoofdstuk worden de resultaten in kaart gebracht en aan de hand daarvan worden er conclusies getrokken. In paragraaf 3.3 wordt er een opzet gecreëerd van een gids voor verslaglegging in Gebarentaal die als basis dient voor een dvd-gids in Nederlandse Gebarentaal.

1. Data uit het eerdere onderzoek

Tijdens mijn eerste onderzoek heb ik informatie door middel van een enquête rond verslaglegging in Gebarentaal in het buitenland verkregen. De neerslag ervan staat in hoofdstuk 4 van mijn onderzoeksverslag getiteld *Verslaglegging in Gebarentaal aan opleidingen Dovenstudies in het buitenland*⁶. Deze bevindingen tezamen met de bijlagen – met eveneens van de respondenten verkregen informatie – uit het betreffende onderzoeksverslag maken een belangrijk deel uit van mijn te ontwerpen gids voor verslaglegging in Gebarentaal.⁷

2. Ervaringen in Nederland Student

Voor mijn tweedefase-onderzoek benaderde ik een student (Master Special Needs, AG – Auditief Gehandicapten) over wie ik vernam dat hij ervaringen heeft opgedaan met verslaglegging in Gebarentaal⁸.

De belangrijkste uitkomsten die naar voren komen, zijn:

1. Deze student – zelf een native signer – nam zelf het initiatief om een verslag in Gebarentaal op te stellen in plaats van in geschreven Nederlands. In feite kan men spreken van pionierswerk: hij heeft een en ander uitgezocht en uitgeprobeerd hoe het meest adequaat een Gebarentaalverslag geproduceerd kan worden zonder een voorbeeld te kennen.
2. Een ander opvallend detail is dat de student het produceren van Gebarentaalverslagen als zeer positief ervaart. Gevoelens als trots en onafhankelijkheid worden door hem in sterke mate beleefd. Trots omdat hij dit kan doen in zijn eigen taal, de taal die door hem het beste wordt beheerst. Onafhankelijk in de zin dat hij grip heeft op de materie en goed in staat is om zijn gedachten en ideeën vast te leggen zonder na te moeten denken hoe ze te verwoorden in het Nederlands, een taal waarin hij naar zijn eigen zeggen productief niet zo sterk is als in Nederlandse Gebarentaal.

Punt 2 zou men kunnen scharen onder ‘emancipatie’, de erkenning van de gelijkwaardige status van de Gebarentaal ten opzichte van alle gesproken/geschreven ta-

⁶ Van der Woude, 2011:17-23

⁷ De ingevulde vragenlijsten tezamen met toegevoegde informatie zijn als bijlage 6 opgenomen.

⁸ Een uitwerking van mijn gesprek met de student is opgenomen in de bijlage 1.

len die genoemd is in hoofdstuk 2 van mijn eerste onderzoeksverslag⁹. Deze erkenning is van groot belang voor het ontwikkelen van gevoelens van eigenwaarde. In het betreffende hoofdstuk van het eerste verslag (par. 2.2.1 & par. 4.1.1) wordt het didactische belang onderkend van het zich goed kunnen uitdrukken in de eigen taal. Deze waarde wordt andermaal onderstreept door de ervaringen van de bovengenoemde student.

Docenten

Om ervaringen in de Nederlandse situatie met betrekking tot verslaglegging in Gebarentaal verder in kaart te brengen, heb ik twee docenten (beiden werkzaam binnen de Master Special Needs, onder andere richting AG) benaderd met een vragenlijst¹⁰. Beide masterdocenten zijn horend. Docent 1 is een redelijk ervaren Gebarentaalgebruiker, terwijl docent 2 niet eerder met Gebarentaal in aanraking is geweest. Belangrijkste uitkomsten die uit de vragenlijsten naar voren komen:

Zowel docent 1 als docent 2 staan positief tegenover de mogelijkheid van verslaglegging in Gebarentaal.

Docent 2:

Ik merkte dat ik het waardevol vind dat een student op die manier bewijslast aanreikt. Daarmee blijft (is) de student in zijn kracht.

Er worden met name twee aspecten naar voren gebracht :

- a. In hoeverre moet een Gebarentaalverslag worden beoordeeld aan de hand van de gestemtolkte tekst (vertaling van Nederlandse Gebarentaal naar gesproken Nederlands). In hoeverre ligt het aan het Gebarentaalverslag zelf en in hoeverre is de vertaling van invloed op de uiteindelijke beoordeling van een Gebarentaaltekst?

Docent 1:

Ik vind het soms ook moeilijk om te bepalen of de student voldoende 'vaktermen' en formele taal gebruikt: gebruikt die het niet in NGT (omdat hij de termen niet kent of omdat ze – nog – niet bestaan in NGT) of gebruikt hij ze wel maar worden ze niet/niet nauwkeurig gestemtolkt, c.q. kent de tolk ze wel (en mag je dat eigenlijk verwachten)? Kortom, ik kan niet altijd het niveau goed inschatten en ik heb – nog – geen heldere criteria om zo'n verslag te beoordelen.

- b. Vooral docent 1 heeft behoefte aan gerichte experimenten met markers en beoordelaars met als doel het ontwikkelen en formuleren van richtlijnen met betrekking tot inhoud, taalgebruik en gebruik van vaktermen binnen een Gebarentaalverslag.

In mijn eerste onderzoek, paragraaf 2.3, stelde ik mij reeds de volgende vraag:

⁹ *Verslaglegging in Gebarentaal aan opleidingen Dovenstudies in het buitenland.* (Van der Woude, 2011)

¹⁰ De door masterdocenten beantwoorde vragenlijsten zijn opgenomen als bijlage 2 in dit onderzoeksverslag.

Doorgaans wordt in het onderwijs een geschreven verslag beoordeeld door degene die vaardig is in die taal. Doorredenerend zouden we ons af moeten vragen: zou een verslag in Gebarentaal dus alleen beoordeeld kunnen worden door zogeheten native signers of near native signers?

*Wat als de beoordelaar niet vaardig is of onvoldoende vaardig in NGT? Doet het eenvoudigweg inschakelen van bijvoorbeeld een tolk Gebarentaal recht aan een Gebarentaalverslag? Worden er in de vertaling van Gebarentaal in gesproken taal wel de nuances en finesses van alle uitingen meegenomen in de beoordeling?*¹¹

De door beide respondenten genoemde opmerking in a bevestigt dat het vertaalaspect van een Gebarentaalverslag bijzondere aandacht verdient. Zowel de auteur, de beoordelende docent als de tolk Gebarentaal moet zich voortdurend ervan bewust zijn dat een vertaling in feite ‘tweedehands’ informatie impliceert. Een vertaling is bijna nooit een-op-een; de vertaler zal, hoe zorgvuldig die persoon ook te werk gaat, taalkeuzes maken die de Gebaartekst dragen of die juist, in het ergste geval, hieraan afbreuk doen. Behalve het maken van adequate taalkeuzes (op woord- en zinsniveau) is het van belang dat de tolk in staat is om de stijl en alle intenties van de gebarende auteur mee te nemen in het stemtolken.

Met betrekking tot het aspect genoemd in b:

Deze opmerking accentueert het pionieridee, de beginfase waar we voor staan als het gaat om het beoordelen van een Gebarentaalverslag. In de conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 5 uit het eerste onderzoeksverslag (Van der Woude, 2011) is reeds beschreven dat voor het ontwikkelen en verfijnen van richtlijnen voor verslaglegging in Gebarentaal tijd nodig is.

Tolken Nederlandse Gebarentaal

Met betrekking tot ervaringen in de Nederlandse situatie zijn de belangrijkste uitkomsten van een vragenlijst die is voorgelegd aan twee tolken Gebarentaal¹²:

1. Tolk 1 en tolk 2 hanteren min of meer dezelfde werkwijze ten aanzien van voorbereiding van het (stem)tolkwerk: afstemming met de klant (auteur van een Gebarentaalverslag) en notities maken van de te vertalen Gebarentekst, met name specifieke vaktermen en namen (scholen, boektitels, auteurs, en dergelijke).
2. Tolk 1 en tolk 2 geven de voorkeur aan simultane vertaling van een Gebarentaaltekst.

Ik vind het prettig tegelijkertijd te vertalen, omdat ik dan – als ik het merk – een fout die ik maak, kan corrigeren en eventuele onduidelijkheid van mij naar de cliënt toe kan navragen. (Tolk 1)

Door tolk 2 wordt het volgende opgemerkt met betrekking tot het vertalen van een opgenomen Gebarentaaltekst:

¹¹ Er wordt uitgegaan van beoordeling door inhoudelijk deskundige beoordelaars, hetzij Gebarentaalvaardig, hetzij minder of geheel niet Gebarentaalvaardig. De focus in dezen wordt gericht op het al of niet kunnen volgen van een Gebarentaalverslag.

¹² Zie bijlage 3.

In principe heb ik een voorkeur voor live vertalen, van beeld is vaak lastiger. Voordeel kan zijn dat je terug kunt spoelen en langer kunt kijken en nadenken over een goede inhoud- en ladingdekkende vertaling.

3. Een derde opvallende uitkomst vormt de opmerking van tolk 2 dat geen enkele vertaling honderd procent volledig is.

[...] Als een docent twijfelt of een antwoord correct is, zou de docent mogelijk een extra navraag kunnen doen over dat ene fragment waar het om gaat.

De opmerking over het belang van een goede voorbereiding en afstemming met de auteur van het Gebarentaalverslag geven een beeld van de verantwoordelijkheid waar de bevraagde tolken voor staan. Tevens realiseren deze tolken zich het belang van een goede inhoud- en ladingdekkende vertaling. Dat sluit aan bij de opmerkingen van de bovengenoemde docenten.

3. Analyse van twee verslagen in Gebarentaal

Op deze plaats noteer ik de belangrijkste uitkomsten van mijn analyse van het verslag in Gebarentaal dat ik ontving van de 'native signende' student uit paragraaf 3.1. (Gebaartekst 1). Ter vergelijking heb ik tevens een analyse gemaakt van een artikel in (Amerikaanse en Internationale) Gebarentaal afkomstig van *Deaf Studies Digital Journal* (Gebaartekst 2), met dien verstande dat de presentaties elk een geheel ander doel dienen. Het Gebarentaalverslag van de student maakt deel uit van de opdrachten in het kader van de gevolgde masterstudie, terwijl de andere presentatie een publicatie is van een artikel op internet.

Bij de analyse van beide verslagleggingen in Gebarentaal heb ik onder meer op de volgende aspecten gelet:

- overeenkomsten en verschillen tussen beide verslagleggingen in Gebarentaal;
- indeling van verslaglegging in Gebarentaal;
- wijze van citeren uit (anderstalige) bronnen;
- visualisering door gebruik van illustraties.

De opvallendste conclusies uit de analyse¹³ van beide Gebarentaalteksten noteer ik hieronder:

1. Er zijn overeenkomsten tussen beide verslagleggingen in Gebarentaal. De omgeving waarin gebaard wordt is bij zowel Gebaartekst 1 als bij Gebaartekst 2 rustig en constant. De Gebarenfilmpjes zijn zo geordend dat er met een muisklik vlot doorgeslikt kan worden naar respectievelijk een volgende ppt-sheet met een filmpje en naar een volgende opname op de site. Beide presentaties bevatten illustraties die de tekst in Gebarentaal ondersteunen en ook bevatten ze een literatuurlijst in geschreven taal.
2. De gebezigde taal bij Gebaartekst 1 en Gebaartekst 2 is Gebarentaal. Gebaartekst 1 bevat daarnaast teksten in NmG, bijvoorbeeld bij het noemen van een

¹³ Een uitwerking van beide analyses, samen met mijn bevindingen en interpretatie is opgenomen als bijlage 4 in dit onderzoeksverslag.

boektitel. Gebaartekst 2 maakt gebruik van tekst in geschreven taal, die onder de video wordt uitgekapt, bij wijze van een voetnoot, bij verwijzingen.

3. In Gebaartekst 1 loopt er een stemtolk mee voor gesproken Nederlands. Gebaartekst 2 is in twee versies: in ASL en IS (resp. *American Sign Language* en *International Sign*). Er volgt – zo wordt het aangekondigd op de website – binnenkort een vertaling van het artikel in geschreven Engels.

4. Technische uitvoeringsmogelijkheden

Op deze plaats maak ik een overzicht van de huidige publicatievormen waarin een Gebarentaalverslag gegoten kan worden. Daarnaast geef ik de uitkomsten van een inventarisatie van links met betrekking tot verslaglegging in Gebarentaal.

Publicatievormen

Een Gebarentaalverslag is op verschillende manieren die samenhangen met het doel van de publicatie weer te geven.

Wanneer de doelstelling het inleveren van een opdracht in het kader van een opleiding is, lijken *Powerpoint (IE)* of *Keynote (Mac)* momenteel daarvoor de meest aangewezen publicatievormen. Beide presentatieprogramma's zijn standaard aanwezig op de computer, veelal tevens voorzien van een ingebouwde camera. Voordeel is dat er per sheet een Gebarentaaltekst geplaatst kan worden en dat er – indien relevant – geschreven tekst en illustraties toegevoegd kunnen worden¹⁴. Het geheel kan op een dvd, cd-rom of USB-stick worden ingeleverd.

Een *Apple*-computer is voorzien van iDVD, een programma dat standaardmenu's levert, het is ook mogelijk om een indeling naar eigen inzicht te maken.

Voor verslagleggingen in Gebarentaal die niet per se bij een beoordelaar ingeleverd hoeven te worden, zijn er andere publicatiemanieren. Te denken valt aan *social media*, een goede wijze om informatie te delen. *Facebook*, *YouTube* en *Hyves* zijn de meest voorkomende vormen.

Suggesties

Een inventarisatie van verslagleggingen in Gebarentaal leert dat er flink wat Gebarentaalsites in omloop zijn. Immers blogs, vlogs en artikelen (punt 1 en 3) zijn een vorm van verslaglegging in Gebarentaal. Ze kunnen dienen als inspiratie wat betreft bijvoorbeeld visualisering en performance. De Zweedse site (punt 2) is bedoeld om Gebarentaal te leren, de technologische vormgeving kan ter inspiratie dienen voor verslaglegging in Gebarentaal.

Een selectie volgt hieronder:

1. *Deaf Studies Digital Journal* van Gallaudet University, een website die onder andere artikelen in Gebarentaal bevat. Bijvoorbeeld het artikel *Deaf Eyes: Visual Learning and Deaf Gain* door dr. Peter Hauser. <http://dsdj.gallaudet.edu/>
2. Een site voor het leren van de Zweedse Gebarentaal. Het uiterlijk van deze site lijkt op een metrokaartje van Parijs of Londen. Bij het aanklikken van een

¹⁴ Zie als voorbeeld de uitdraai van een Gebarentaalverslag in bijlage 5.

begrip in schrift verschijnt een filmpje met de vertaling (in de Zweedse Gebarentaal).

http://www.ur.se/teckensprak/flash_holder.html

3. *Blogs en vlogs* in Gebarentaal. Een voorbeeld:

Het *vlog* van Joey Bear waarin bijvoorbeeld het onderwerp *Operation Geronimo* wordt behandeld. Onder het filmpje in ASL (*American Sign Language*) staan in schrift een aantal sleutelbegrippen.

<http://www.joeybaer.com/>

3.2 Opzet gids voor verslaglegging in Gebarentaal

Uit de verzamelde data genoemd in paragraaf 2.2 uit het vorige hoofdstuk vloeit een gids voor verslaglegging in Gebarentaal (par. 3.3) voort.

De indeling van de gids in zes clusters is gemaakt om helderheid te scheppen: hoe maak ik een verslag in Gebarentaal en op welke aspecten moet ik bedacht zijn? Deze items zijn onafhankelijk van elkaar te raadplegen, met andere woorden: de gids kent geen strikt lineaire opbouw.

3.3 Gids voor verslaglegging in Gebarentaal in geschreven Nederlands

De gids voor verslaglegging in Gebarentaal is verdeeld in zes clusters, te weten:

- inhoud
- taalgebruik
- vorm
- beoordelaar/'lezer'
- voorbereiding
- technische mogelijkheden

Inhoud

1. Auteur (gebaarder): naam, achtergrond en hoedanigheid
2. Inkaderen van opdrachtomschrijving en doel van het verslag
3. Opbouw van de inhoud: hoe ziet de indeling eruit?

Taalgebruik

1. Formeel/informeel
Wat is formeel taalgebruik? Daarbij valt te denken aan
 - a. correcte articulatie van gebaren (te vergelijken met goede spelling in geschreven taal);
 - b. neutrale gezichtsuitdrukking (met gebruikmaking van non-manuele signalen als grammaticaal onderdeel van de Gebarentaal);
 - c. eventueel iets lager gebaartempo;
 - d. keuze van gebaren, passend in de context van het verslag.
2. Wanneer gebruik je welke taal?
Net als bij een geschreven verslag ontkomt men er in een Gebarentaalverslag soms niet aan om delen uit een andere taal over te nemen, bijvoorbeeld citaten uit het Nederlands of het Engels.
Hieronder volgt een aantal voorstellen:
 - a. Nederlandse Gebarentaal als voertaal;

- b. Nederlands met Gebaren en/of handalfabet bij het noemen van bijvoorbeeld de titel van een boek of andere geraadpleegde literatuur; geschreven Nederlands/Engels voor (langere) quotes, definities;
 - c. een combinatie van bovenstaande opties, bijvoorbeeld in Gebarentaal of in Nederlands met Gebaren de literatuur aanhalen en de literatuur in geschreven Nederlands/Engels bij het filmpje zetten.
3. Afstemming/contact met de beoordelaar/'lezer': een inschatting maken van de (voor)kennis van de lezer, wat weet en begrijpt hij/zij?

Vorm

Leesbaarheid van een geschreven verslag is van groot belang, dat gaat eveneens op voor een Gebarentaalverslag. Ten behoeve van 'leesbaarheid' hoort de vormgeving zodanig te zijn dat zij niet afleidend is van de boodschap (te vergelijken met een geschreven verslag dat men ook niet op gekleurd papier afdruckt bijvoorbeeld).

Hieronder volgen een aantal aandachtspunten:

1. . Lay-out
 - a. Visuele vormgeving van een Gebarentaalverslag.
Zorg voor redelijk seizoenneutrale (niet te zomers of te winters), gepaste kleding (geen strepen, of drukke kleurpatronen), een rustige achtergrond en voor voldoende licht.
Wees hierin consistent gedurende het Gebarentaalverslag.
 - b. Ten behoeve van prettige leesbaarheid is het aan te bevelen om een evenwichtige verdeling te maken tussen het oogcontact met de 'lezer' en het kijken op het papier. Tracht zoveel mogelijk je blik te richten op de 'lezer'. Zet het verhaal bijvoorbeeld in steekwoorden op papier en hang het papier ter hoogte van de camera. Maak indien mogelijk gebruik van *autocue*, een scherm waarop een tekst kan worden weergegeven.
 - c. Visualiteit van een Gebarentaalverslag. Hierbij valt te denken aan het gebruik van illustraties die de inhoud van een geschreven verslag ondersteunen zoals grafieken en andere afbeeldingen. In een Gebarentaalverslag is deze visuele ondersteuning van nog groter belang.
 - I. Voor 'visuele fixering' (het 'vangen' van het vluchtige van de Gebarentaal) kan men denken aan steekwoorden/termen bij een Gebarenfilmpje bij het behandelen van begrippen uit het Nederlands of uit een andere taal.
 - II. Visualiseer quotes door middel van de H-vingers ("...").
 - III. Voor visuele herkenning of juist om te onthouden is het prettig om bij het vermelden van een boek een 'fysiek' exemplaar tijdens de opname daadwerkelijk te tonen of een illustratie te laten verschijnen met de voorkant van dat boek.
 - IV. Maak de overgang van het ene naar het andere hoofdstuk of van de ene naar de andere paragraaf visueel door in Gebarentaal een 'bruggetje' te creëren: in Gebarentaal of op andere visuele wijze.
 - V. Maak indien relevant gebruik van symbolen, pictogrammen, foto's, illustraties.

- d. Quotes en andere verwijzingen. Hier volgen suggesties met mogelijke voor- en nadelen:
 - I. citaten letterlijk overnemen uit een brontaal, bijvoorbeeld uit het Engels of uit het Nederlands visualiseren in tekst naast of onder het Gebarenfilmpje;
 - II. citaten in geschreven taal (Nederlands of een andere taal) letterlijk overnemen in Nederlands met Gebaren (zie ook taalgebruik);
 - III. citaten in geschreven taal (Nederlands of Engels) omzetten in Gebarentaal;
 - IV. citaten uit Gebarentaal (bijvoorbeeld een geïnterviewde Gebarentaalgebruiker) letterlijk overnemen d.m.v. knippen en plakken;
 - V. citaten uit Gebarentaal overnemen in eigen Gebarentaal ('nagebaren') indien de geïnterviewde bijvoorbeeld niet herkenbaar op de film wenst te zijn, of wanneer de oorspronkelijke Gebarentaaltekst niet voldoende helder is;
 - VI. bij alle quotes in Gebarentaal of Nederlands met Gebaren: visualiseer deze met behulp van de H-vingers ("...").
2. Wijzigingen aanbrengen
 - a. Inhoudelijke vergissingen of 'vergebaringen' – slips of the hand – dienen zo veel mogelijk ter plekke te worden gecorrigeerd door een opname overnieuw te doen.
 - b. Wanneer een vastgesteld aantal 'vergebaringen' per Gebarentaalverslag wordt toegestaan, maak dan duidelijk dat je je fout wil herstellen. Dat kan bijvoorbeeld op deze manieren:
 - I. Je gebaart dat je je vergist en schuift met je handen als het ware een foute zin terzijde.
 - II. Je gebaart dat je je vergist en je gebaart achterwaarts om als het ware aan te geven dat de opname teruggespoeld wordt om vervolgens aan een nieuwe zin te beginnen.
 - c. Het verwerken van feedback van de beoordelaar kan men op verschillende wijzen doen:
 - I. het betreffende stukje opname verwijderen en de goede versie ertussen monteren;
 - II. opname met verbeteringen aan het eind van het Gebarentaalverslag plaatsen, waarbij duidelijk wordt aangegeven bij welk passage welke correctie hoort.

Beoordelaar/'lezer'

Beoordelaar/'lezer' die NGT vloeiend beheerst: het verslag kan volledig in Gebarentaal worden ingeleverd.

Er zijn verschillende mogelijkheden voor het toegankelijk maken voor een niet-gebarende of niet-vloeiend gebarende beoordelaar:

- a. De beoordelaar zorgt zelf voor een (stem)tolk.

- b. De auteur zorgt zelf voor het stemtolken, tijdens het produceren van het Gebarentaalverslag, of laat de vertaling achteraf inspreken.
- c. De Gebarentaaltekst wordt ondertiteld (volledig of gedeeltelijk in de vorm van steekwoorden/glossen).

Noot bij a en b: welke keuze er ook wordt gemaakt: het is belangrijk om zich te realiseren dat zowel de auteur als de beoordelaar afhankelijk zijn van de vertaalkwaliteiten van de (stem)tolk.

Vorbereiding

Het produceren van een Gebarentaalverslag vraagt een goede voorbereiding vooraf. Bij een geschreven verslag op de computer kan men al schrijvend redigeren – stukken teksten knippen en plakken, correcties aanbrengen. Een Gebarentaaltekst daarentegen moet in één keer opgenomen worden.

Enkele suggesties om je voor te bereiden:

1. Bekijk ter inspiratie het item 'technische mogelijkheden'. Hier vindt men een aantal links met Gebarentaalteksten.
2. Maak vooraf een indeling van je Gebarentaalverslag:
 - a. lineair, in de vorm van hoofdstukken zoals bij een geschreven verslag;
 - b. of in de vorm van een *mindmap* met items/kopjes.
3. Wordt je Gebarentaaltekst 'live' vertaald in gesproken Nederlands? Dan is een goede afstemming met de tolk belangrijk. Bespreek vooraf de belangrijke termen en gedeelten en hoe je graag wil dat het een en ander vertaald wordt. Voorzie de tolk van een vel papier met daarop de indeling van het verslag en belangrijke woorden.
4. Wordt je Gebarentaaltekst achteraf ingesproken, dan is het aan te raden om de te vertalen tekst door te nemen samen met de tolk.
5. Zet de informatie in steekwoorden op papier zodat je weet wat je wil gebaren. Indien mogelijk: maak gebruik van autocue, een scherm waarop een tekst kan worden weergegeven.

Technische mogelijkheden

1. Publicatievormen

Om je Gebarentaalfilmpje te kunnen publiceren zijn er tal van keuzes die samenhangen met het doel van de publicatie.

Enkele keuzes worden hieronder op een rijtje gezet. Daarbij is rekening gehouden met laagdrempeligheid. Dat wil zeggen: op een standaard computer is doorgaans een presentatieprogramma aanwezig zoals *PowerPoint* of *Keynote*, ook beschikt men vaak over een ingebouwd cameraatje en internetaansluiting.

- a. Bij het inleveren van een Gebarentaalopdracht zouden de filmpjes in een ppt-bestand vervat kunnen worden. Een voordeel is dat er per sheet een Gebarentekst geplaatst kan worden en dat er, indien nodig, geschreven tekst en illustraties toegevoegd kunnen worden. Het ge-

heel kan op een dvd, cd-rom of USB-stick worden ingeleverd. Het inleveren is ook mogelijk binnen de internetomgeving van een instelling. Zie bijvoorbeeld de website van de Gallaudet University (zie 'links' verderop).

Apple-gebruikers kunnen voor hun Gebarentaaltekst gebruik maken van iDVD dat standaardmenu's levert; het is ook mogelijk om een indeling naar eigen wens te maken.

- b. Zaken die niet per se bij een beoordelaar ingeleverd hoeven te worden zoals artikelen in Gebarentaal zouden ook op andere manieren gepubliceerd kunnen worden. Denk aan *social media*, een goede manier om informatie te delen. *Facebook*, *YouTube* en *Hyves* zijn enkele mogelijkheden.

2. Links

Zie voor inspiratie onderstaande links:

- a. *Deaf Studies Digital Journal* van Gallaudet University, een website die onder andere artikelen in Gebarentaal bevat. Bijvoorbeeld het artikel *Deaf Eyes: Visual Learning and Deaf Gain* door dr. Peter Hauser.
<http://dsdj.gallaudet.edu/>
- b. Een site voor het leren van de Zweedse Gebarentaal. Het uiterlijk van deze site lijkt op een metrokaartje van Parijs of Londen. Bij het aanklikken van een begrip in schrift verschijnt een filmpje met de vertaling (in de Zweedse Gebarentaal).
http://www.ur.se/teckensprak/flash_holder.html
- c. *Blogs* en *vlogs* in Gebarentaal. Enkele voorbeelden:
Het *vlog* van Joey Bear waarin bijvoorbeeld het onderwerp *Operation Geronimo* wordt behandeld. Onder het filmpje in ASL (*American Sign Language*) staan in schrift een aantal sleutelbegrippen.
<http://www.joeybaer.com/>

Hoofdstuk 4

Aanbevelingen

Voor ik overga tot het doen van concrete voorstellen hoe verslaglegging in Gebarentaal in de praktijk – binnen het IGT&D – uitgewerkt zou kunnen worden, wil ik in de eerste plaats benadrukken dat uniciteit en eigenheid van Gebarentaal voortdurend een uitgangspunt moeten vormen voor het ontwikkelen en formuleren van richtlijnen voor het produceren en beoordelen van verslaglegging in Gebarentaal.

In mijn eerste onderzoeksverslag (Van der Woude, 2011, par. 2.2.1)¹⁵ wordt beschreven op welke wijze informatie in het brein bij vroegdove mensen wordt georganiseerd ten opzichte van degenen die de gesproken taal hanteren. Bij horende mensen verloopt de ordening min of meer lineair terwijl bij (vroeg)dove mensen delen van de informatie als het ware in een ruimte worden geplaatst (Tijsseling, 2006 en Marschark & Wouters, 2011).

Deze wijze van structurering van informatie bij Dove Gebarentaalvaardige mensen zal dan waarschijnlijk ook terug te vinden zijn in het opstellen van een Gebarentaalverslag.

Een ander aandachtspunt is de decennialange onderdrukking van de Nederlandse Gebarentaal, met name in het Dovenonderwijs (zie Van der Woude, 2011, hoofdstuk 2). Dank zij de Dovenemancipatie en verruiming van mogelijkheden om een opleiding te volgen met inzet van tolken Gebarentaal zijn de ontwikkelingsperspectieven van de Dove mens anno 2011 sterk verbeterd. Gezien de zeer korte historie van de Gebarentaalemancipatie ten opzichte van die van de gesproken taal dient de Nederlandse Gebarentaal ruim baan te krijgen zich verder te ontwikkelen op tal van domeinen. Te denken valt aan formeel taalgebruik en het vakjargon op gebied van onderwijs, pedagogiek, technologie, et cetera. Dat zal verslaglegging in Gebarentaal ten goede komen. Het zal ook - er is sprake van een wisselwerking - ten gunste komen van de Dovenemancipatie en van de ontwikkeling van een positieve identiteit als Gebarentalige auteur. Het bovenstaande wordt geïllustreerd met de ervaringen van een Dove masterstudent met verslaglegging in Gebarentaal:

[...] dat de student het produceren van Gebarentaalverslagen als zeer positief ervaart. Gevoelens als trots en onafhankelijkheid worden door hem in sterke mate beleefd. Trots omdat hij dit kan doen in zijn eigen taal, de taal die door hem het beste wordt beheerst (par. 3.1).

Verslaglegging in Gebarentaal in de praktijk

Invoering van verslaglegging in Nederlandse Gebarentaal is van grote waarde ter versteviging van de kwaliteit van het IGT&D. Het is, net als bij andere talenopleidingen, immers van groot belang dat studenten ook verslagen leren maken in de taal die ze studeren.

¹⁵ *Verslaglegging in Gebarentaal aan opleidingen Dovenstudies in het buitenland.* Van der Woude, 2011

Het strekt tot aanbeveling dat er op korte termijn ruimte binnen de opleiding wordt gecreëerd voor experimenteren met verslaglegging in Gebarentaal en dat er beleid wordt gemaakt voor implementering.

Vermeldenswaardig is dat men zich binnen het IGT&D momenteel oriënteert op het ontwikkelen van een *web based tool* waarmee plaats- en tijdonafhankelijk feedback op (Gebarentaal)vaardigheden kan worden gegeven (Van Dijk, Van der Neut, Post & Vermeulen, 2011). Dat is een cruciale ontwikkeling in de richting van verslaglegging in Gebarentaal binnen het instituut.

Op deze plaats opper ik een aantal suggesties voor een nadere uitwerking. Sommige van deze suggesties zijn misschien een uitdaging om uit te voeren, bijvoorbeeld wat betreft directe haalbaarheid op het gebied van technologie. Het is mijns inziens belangrijk om evenwel zoveel mogelijk opties in kaart te brengen, en het onderstaande is een aanzet hiertoe.

Opdrachten met verslaglegging in Gebarentaal Binnen alle opleidingen van het IGT&D zou er gekeken moeten worden welke opdrachten/onderwerpen van modules zich specifiek lenen voor verslaglegging in Gebarentaal, en op welk moment in de studiefase er een aanvang mee gemaakt kan worden (dat hangt samen met tal van factoren zoals de beheersing van NGT als *native signer* of *near native signer*, of als een tweedetaalleerder).

Aan de hand van deze inventarisatie kan bepaald worden in welke vorm verslagen gemaakt moeten worden. Er zijn drie opties: in de Nederlandse Gebarentaal óf in geschreven Nederlands óf een keuze tussen in de NGT en in het Nederlands.

Pilotfase Om het implementatieproces van een Gebarentaalverslag te monitoren is het aan te bevelen om – in elk geval in de beginfase – een beperkt aantal opdrachten aan te wijzen die ervoor in aanmerking komen.

In deze pilotfase is het van belang om ijkpunten in te lassen: in hoeverre beantwoordt een Gebarentaalverslag aan de binnen de opleiding gestelde eisen en/of aan de opdrachtomschrijving?

Gids op Sharepoint De gids op dvd, die richtlijnen bevat voor verslaglegging in Gebarentaal, zou op *Sharepoint* geplaatst kunnen worden zodat hij door iedereen te raadplegen is.

Ter benadrukking van het belang van het ontwikkelen en verfijnen van de richtlijnen in de gids, zou de gids een open karakter moeten hebben en fungeren als een soort *open source* document. Op de *Sharepoint*-site waarop de gids voor verslaglegging in Gebarentaal staat, zou er ruimte moeten worden gecreëerd voor het plaatsen van ervaringen, opmerkingen en suggesties hetzij door studenten, hetzij door docenten en andere betrokkenen.

Er kan tevens gedacht worden aan een andere, wellicht ordelijkere, manier van informatie verzamelen: bijvoorbeeld in de vorm van een online enquête die door alle partijen ingevuld kan worden.

Onderhoud en ontwikkeling gids Voorts zou de vraag moeten worden beantwoord op welke wijze zowel de technische als inhoudelijke kant van de gids onderhouden kan worden.

Voor het technische aspect zou onder meer een beheerder van *Sharepoint* betrokken moeten worden. Op deze plaats pleit ik nogmaals voor een per-

manente dialoog tussen auteurs van een Gebarentaalverslag, en andere deskundigen, zoals (Gebarentalige) ICT'ers en beoordelaars/'lezers'.

Hetzelfde geldt voor het ontwikkelen van criteria voor het maken van een Gebarentaalverslag en voor het beoordelen ervan. Contact met opleidingen Dovenstudies in het buitenland voor uitwisseling van ervaringen is van grote waarde voor het ontwikkelen en bijhouden van technische en inhoudelijke knowhow.

Aansluiting met academieteam ERK Het is aan te bevelen om met betrekking tot verslaglegging in Gebarentaal onderzoek te doen naar aansluiting met het academieteam ERK¹⁶ dat zich bezighoudt met onder andere het vaststellen van taalniveaus voor NGT (Van den Bogaerde, 2009).

Toegankelijkheid verslaglegging in Gebarentaal Ten slotte moet het maken van een verslag in Gebarentaal laagdrempelig zijn en technologische mogelijkheden zo veel mogelijk benutten.

Voor verslaglegging in geschreven taal zijn slechts een vel papier en een pen voldoende om van start te gaan, of hedendaagser: men maakt gebruik van een digitale publicatievorm, zoals *Word* met zijn uitgebreide redigeermogelijkheden.

Voor een verslag in Gebarentaal zullen altijd beeldopnames gemaakt moeten worden, met alle tijdsinvestering van dien. Voor het redigeren van een Gebarentaalverslag zijn er reguliere montageprogramma's op computers voorhanden. Het strekt tot aanbeveling om deze montagemogelijkheden verder te ontwikkelen naar de nieuwste technologische inzichten, specifiek toegepast op het vormgeven van een Gebarentaalverslag. Er moet gekeken worden naar mogelijkheden om opnamen in Gebarentaal bijvoorbeeld eenvoudig van tekstondertiteling, zonder dat er hiervoor aparte programmaatjes van internet gedownload moeten worden, of van correcties in de vorm van nieuwe opnamen, te voorzien.

Een voorbeeld van het benutten van de nieuwste technologie is het fenomeen avatar.¹⁷ Zo'n digitaal bewegende pop kan een belangrijke stap zijn in de anonimisering van de auteur (Schermer & Harder, 2008).

In geschreven taal is de auteur minder nadrukkelijk aanwezig, terwijl in Gebarentaal de gebarende auteur expliciet zichtbaar is. In sommige gevallen kan dit mijns inziens bezwaarlijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan situaties waarbij een Gebarentaaltekst op een ander moment geredigeerd (een nieuw stuk Gebarentaaltekst ertussen gemonteerd) moet worden, of bijvoorbeeld bij het citeren van een tekst – gebaard door de respondent – zal deze herkenbaar in beeld komen wat niet altijd gewenst wordt hetzij door de respondent, hetzij door de auteur.

Een avatar zou het wellicht mogelijk maken om 'automatisch' te vertalen (Crasborn & Van der Kooij, 2008) in geschreven of gesproken taal – al zal zo'n vertaling ook niet perfect zijn –, zonder tussenkomst van een 'stemtolk', een tolk die vertaalt vanuit Gebarentaal naar gesproken taal.

¹⁶ Europees Referentiekader voor Talen

¹⁷ Tijdens de aankondiging van het WFD-Congres in Madrid in 2007 is er een animatiefilmpje ontworpen met gebruikmaking van avatars waarvoor Dove mensen zelf model stonden.
<http://www.youtube.com/watch?v=QiY5LU-II6Q&feature=related>

Zoals reeds vermeld in hoofdstuk 1 van mijn eerstefase-verslag: als deze vorm van verslaglegging, namelijk in Gebarentaal, op het IGT&D zou worden geïmplementeerd, dan zou het, vanwege het visuele-manuele karakter van de Gebarentaal, nogal wat consequenties hebben voor de opleiding. Gelegenheid bieden tot verslaglegging in de Nederlandse Gebarentaal zal daarom stof tot nadenken en discussie geven, zowel inhoudelijk en didactisch als voor wat betreft vormgeving en beoordeling.

Verslaglegging in Gebarentaal zou uiteindelijk een vanzelfsprekend onderdeel moeten zijn binnen het curriculum van het Instituut voor Gebaren, Taal & Dovenstudies.

Hoofdstuk 5

Onderzoek in het kort

De aanleiding voor dit onderzoek is dat het Instituut voor Gebaren, Taal & Dovenstudies geen verslaglegging in Gebarentaal kent. Het is een vervolg op het eerste onderzoek (Van der Woude, 2011) waarin ik een studie deed naar verslaglegging in Gebarentaal op opleidingen Dovenstudies in het buitenland.

De verkregen data en inzichten uit het eerste onderzoek vormden mede een basis voor het vervolgonderzoek. In dat eerste onderzoek heb ik tevens een theoretische verkenning uitgevoerd, waarin ik met name twee aspecten noemde die, in het kader van verslaglegging in Gebarentaal, van belang zijn: het emancipatorische en het didactische aspect (hoofdstuk 2).

Voor het huidige onderzoek heb ik voor een belangrijk deel gebruikgemaakt van de data en de theoretische verkenning uit het eerste onderzoek. Daarnaast heb ik een kleinschalig onderzoek gedaan naar ervaringen met verslaglegging in Gebarentaal van een masterstudent, zijn betrokken masterdocenten en tolken Gebarentaal in Nederland, en heb ik enkele van de verslagen van de masterstudent en een verslag in ASL van een internationale website geanalyseerd en met elkaar vergeleken.

De doelstelling van mijn onderzoek is het ontwerpen van een bruikbare gids die handvatten biedt voor het produceren van een verslag in Gebarentaal waarbij de vraag centraal staat welke richtlijnen nodig zijn voor een bruikbare gids.

Proces

Terugkijkend op het algehele onderzoeksproces komen een aantal zaken naar voren die ik hieronder wil noemen.

Structuur onderzoek Mijn eerdere onderzoek speelde een cruciale rol in dit onderzoek. De in dat onderzoek verzamelde data en de theoretische verkenning en het ontwerp van de dvd-gids voor verslaglegging in Gebarentaal tijdens dit onderzoek hebben ertoe bijgedragen dat het huidige onderzoeksverslag een wat andere structuur gekregen heeft dan gebruikelijk is bij andere onderzoeken.

Vraagstelling en doelstelling Mijn onderzoeksvraag luidt *Welke richtlijnen zijn nodig voor een bruikbare gids voor verslaglegging in Gebarentaal?* In hoeverre is deze vraag beantwoord? En in hoeverre gaat dit op voor mijn doelstelling: het ontwerpen van een dvd-gids voor verslaglegging in Gebarentaal op basis van die richtlijnen? Hierover kan ik het volgende zeggen.

Het is gelukt om de onderzoeksvraag te beantwoorden in de zin dat ik op basis van mijn beide onderzoeken richtlijnen die nodig zijn voor een Gebarentaalverslag, heb kunnen formuleren (zie par. 3.3). Of deze richtlijnen *bruikbaar* zijn, is een moeilijk te beantwoorden vraag in dit onderzoek. Het woordje 'bruikbaar' had beter achterwege gelaten kunnen worden in mijn onderzoeksformulering daar het begrip niet voldoende gedefinieerd is. Bruikbaarheid van de richtlijnen en uiteindelijk van de algehele gids voor verslaglegging in Gebarentaal zal de praktijk moeten uitwijzen (zie voor implementatiesuggesties hoofdstuk 4).

Smalle basis Wat betreft respondenten tijdens mijn huidige onderzoek had ik me, zoals elke onderzoeker, een groter aantal gewenst. Het geringe aantal heeft uiteraard te maken met de aard van mijn onderzoek: verslaglegging in Gebarentaal. Dit onderwerp heeft zowel binnen het IGT&D als in het werkveld in Nederland minder opgang gevonden dan in het buitenland. Op basis van de antwoorden van de buitenlandse respondenten en hun aanvullende informatie was het wellicht mogelijk geweest om richtlijnen te formuleren voor het product dvd-gids voor verslaglegging in Gebarentaal. Dan was de basis echter erg smal geweest.

Het Nederlandse aandeel heeft de basis van mijn onderzoek belangrijk verbreed hetgeen ik essentieel vind voor het creëren van een reëel draagvlak voor mijn onderzoeksonderwerp binnen Nederland. Aangaande het Nederlandse aandeel heb ik niet alleen een Dove masterstudent benaderd voor een vraaggesprek. Ik heb ook zijn twee docenten betrokken bij het onderzoek, evenals twee tolken Gebarentaal. Verder heb ik een analyse uitgevoerd van twee Gebarentaalverslagen: een verslag van de masterstudent en een artikel in de Amerikaanse Gebarentaal. Deze analyse heeft zeer bruikbare inzichten opgeleverd voor mijn dvd-gids verslaglegging in Gebarentaal.

Kortom: ondanks de kleinschaligheid van mijn research heb ik er het maximale uit kunnen halen.

Dove auteur Tot slot: aangaande het proces van het onderzoek kan ik er niet omheen om ook iets te zeggen over mijn rol als onderzoeker persoonlijk.

Uit mijn eerstefase-verslag dat volledig in geschreven Nederlands is gesteld, wil ik het volgende aanhalen (Van der Woude, 2011):

Als afsluiting van het onderzoek in het kader van de eerste fase van mijn masterstudie wil ik de volgende kwestie aanstippen. Bij het schrijven van dit verslag heb ik als Dove onderzoeker een zekere ambivalentie ervaren. Een tegenstrijdigheid in de zin dat ik een geschreven verslag produceer terwijl ik hierin pleit voor verslaglegging in Gebarentaal. 'Waarom maak je geen videoverslag?', zou men mij voor de voeten kunnen werpen.

Het Nederlands is voor mij een tweede taal en ik heb het als een geworstel ervaren om het een en ander goed op schrift te stellen. Doch, ook ik ben 'opgevoed' met geschreven opstellen, verslagen en rapportages gelijk een van de respondenten van mijn onderzoek hieronder formuleert:

I might add also that the Deaf teacher students in the nineties had little or no prior experience of doing assignments in Norwegian Sign Language, and they had not studied the language as a subject in their own primary and secondary schooling. In many ways, the students were pioneers within the area of creating mediated texts in Norwegian Sign Language. (respondent D)

In dit licht zou elke Dove persoon van jongs af aan moeten leren om diens gedachten te formuleren in Gebarentaal en deze op de video vast te leggen. (Helmersson, 2008)

Behalve het argument dat het binnen de masteropleiding Dovenstudies (nog) niet gebruikelijk is om een verslag te stellen in een andere taal dan de Nederlandse speelt het misschien wel – heel diep weggestopt in mijn onderbewuste – mee dat ik op zijn minst moet aantonen dat ik in staat ben om een verslag te produceren in de geschreven taal. Dat heeft immers door de eeuwen heen een ‘wetenschappelijke’ status verworven. Ook ik moet mij er steeds van bewust worden dat de gesproken/geschreven taal niet allesoverheersend is, niet de maatstaf der dingen, en dat het de inhoud is waar het uiteindelijk om draait en om zou moeten draaien. Om het even in welke taal en in welke modaliteit.

In dit onderzoek heb ik de min of meer door mijzelf geworpen handschoen opgepakt. Het eindproduct is immers niet alleen geschraagd door een in het Nederlands gesteld paper, maar ook door een dvd met filmopnamen in de Nederlandse Gebarentaal. Een krachttoer voor mij gezien het feit dat ik zelf tot op heden weinig praktijkervaring heb opgedaan met verslaglegging in Gebarentaal. Van de technische kant heb ik nóg minder kaas gegeten.

Ik hoop dat mijn onderzoek (en het feit dat ik zelf een deel in Gebarentaal heb uitgevoerd) voor andere mensen een stimulans vormt om verslagen te maken in Gebarentaal, of tenminste een aanleiding vormt tot nadenken en discussiëren over het onderwerp.

Bibliografie

- Crasborn, O. & Van der Kooij, E. (2008). Fonetiek. In: Baker, A., Van den Bogaerde, B., Pfau, R. & Schermer, T. *Gebarentaalwetenschap, een inleiding*, p. 230. Deventer: Van Tricht uitgeverij
- De Lange, R., Schuman, H., Montesano Montessori, N. (2010). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen & Apeldoorn: Garant.
- Harinck, F. (2007). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen & Apeldoorn: Garant
- Marschark, M. & Wouters, L. (2011). Cognitive Functioning in Deaf Adults and Children. In: Marschark & Spencer. *The Oxford Handbook of Deaf Studies, Language and Education*, pag. 486-500. Volume 1 1, sec. Ed. New York: Oxford University Press, Inc
- Schermer, T. & Harder, R. (2008). Gebarenwoordenboeken. In: Baker, A., Van den Bogaerde, B., Pfau, R. & Schermer, T. (2008). *Gebarentaalwetenschap, een inleiding*, p. 177. Deventer: Van Tricht uitgeverij
- Tijsseling, C. (2006). *Anders doof zijn. Een nieuw perspectief op dove kinderen*. Twello: Van Tricht uitgeverij
- Van den Bogaerde, B. (2009). *Jaarverslag 2009*. Lectoraat Dovenstudies. Research Group Deaf Studies. Utrecht: Hogeschool Utrecht
- Van der Woude, Y. (2011). *Verslaglegging in Gebarentaal aan opleidingen Dovenstudies in het buitenland*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Van Dijk, R., Van der Neut, H., Post, H. & Vermeulen, S. (2011). *De basis verankerd. Jaarplan 2011. Instituut voor Gebaren, Taal & Dovenstudies*. Utrecht: Hogeschool Utrecht

Bijlagen

Bijlage 1	Uitwerking gesprek masterstudent
Bijlage 2	Vragenlijst masterdocenten
Bijlage 3	Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal
Bijlage 4	Analyses Gebarentaalteksten
Bijlage 5	Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent
Bijlage 6	Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerstefase-verslag
Bijlage 7	Dvd gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie
Bijlage 8	Dvd gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal

Bijlagen

Bijlage 1	Uitwerking gesprek masterstudent
Bijlage 2	Vragenlijst masterdocenten
Bijlage 3	Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal
Bijlage 4	Analyse Gebarentaalteksten
Bijlage 5	Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent
Bijlage 6	Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerste fase verslag
Bijlage 7	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie
Bijlage 8	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal (dvd)

Bijlage 1: uitwerking gesprek masterstudent

Uitwerking gesprek met student d.d. 27 april 2011

Respondent is Doof en Gebarentalige, sinds 2001 als groepsleerkracht verbonden aan het speciaal onderwijs bij Kentalis.

Sinds 2008 geeft hij tevens twee dagen per week Gebarentaallessen. Hij is momenteel bezig met het afronden van zijn masterstudie Special Needs, richting AG (Auditief Gehandicapten).

1. Ervaringen met geschreven verslagen

Tijdens de pabo-opleiding was hij al inhoudelijk sterk, hij beheerst naar eigen zeggen echter niet voldoende Nederlands om de zaken goed op te kunnen schrijven. De pabo kon er gelukkig goed mee omgaan: hij werd vooral op de inhoud beoordeeld. Hij liet zijn belangrijke stukken wel controleren op het Nederlands. Dit kostte veel tijd omdat hij degene die zijn Nederlands corrigeert, in Gebarentaal uitleg moest geven wat hij bedoelde.

2. Ervaringen met Gebarentaalverslagen

Op zijn masteropleiding krijgt hij van docenten ruimte om Gebarentaalverslagen (bijvoorbeeld op dvd) in te leveren. Hij had weinig animo voor geschreven verslagen die hij dan weer uit handen zou moeten geven voor correct Nederlands.

Hij voelt zich ontzettend trots dat hij nu zijn verslagen in Gebarentaal mag doen. Hij kan goed zijn gedachten en ideeën vertellen in die taal. Hij is daardoor zelfstandiger bezig met zijn verslagen, hij heeft er meer grip op. Natuurlijk krijgt hij wel feedback van zijn studiegenoten en docenten maar dat is dan op de inhoud.

3. Op welke wijze wordt een Gebarentaalverslag gemaakt?

Voor zijn Gebarentaalverslagen maakt hij gebruik van *Powerpoint*. Zijn Gebarenfilmpjes voegt hij in op sheets evenals afbeeldingen en eventueel tekst.

Hij hanteert geen richtlijnen o.i.d. voor de lengte van zijn Gebarentaalverslag, wel houdt hij zich aan de opdrachtomschrijving vanuit de opleiding. Wat erin moet, komt erin. Hij maakt met behulp van *Powerpoint* een indeling in hoofdstukken. Op de eerste sheet komt een inhoudsopgave, zodat het doorbladeren naar een betreffende passage in het Gebarentaalverslag mogelijk is.

Voor het opnemen van een Gebarentaalverslag maakt hij gebruik van een extern videoapparaat (vanwege de niet goed werkende ingebouwde camera in zijn laptop). Bij deze opnames is een Gebarentaaltolk aanwezig met wie wordt afgestemd hoe bepaalde zaken precies vertaald dienen te worden. Om bij het monteren niet onbedoeld een

stukje (stem)tolkwerk weg te knippen geeft de tolk steeds met een handbeweging aan wanneer ze gereed is met het vertalen. Dan pas wordt de opname stopgezet.

Respondent heeft gekozen voor *Powerpoint* voor zijn Gebarentaalverslagen omdat hij het prettig vindt om er mee te werken. Hij kan een ordening aanbrengen, een indeling van onderwerpen maken. Ook is het mogelijk om afbeeldingen zoals een grafiek of een foto in te voegen. *Powerpoint* is bovendien prettig toegankelijk en standaard aanwezig in elke computer. Omdat een Gebarentaalverslag net als een geschreven verslag bij de docent ingeleverd moet worden, is het ppt-bestand vrij eenvoudig op een dvd over te zetten.

4. Wat mist de respondent en welke verbeteringen zou hij graag zien?

Verbeteringen zou hij met name graag op technisch gebied willen. Bij het produceren van een Gebarentaalfilmpje moet hij van te voren exact weten hoe hij naar relevante afbeeldingen op dezelfde sheet zal wijzen. Dit is nodig om het filmpje en de afbeeldingen visueel kloppend te krijgen. Dit kost tijd aan denkwerk vooraf. Er zou een programma moeten komen waarbij alles achteraf eenvoudiger te monteren valt.

Verder zou het mooi zijn om via interne linken door te kunnen klikken naar andere onderdelen van het Gebarentaalverslag. Nu heeft men vooral houvast aan de inhoudsopgave op de eerste sheet.

5. Wordt er rekening gehouden met de doelgroep, dus voor wie een Gebarentaalverslag wordt gemaakt?

De respondent maakt zijn Gebarentaalverslagen toegankelijk voor docenten die niet of onvoldoende Gebarentaal beheersen. Had hij alleen te maken met Dove docenten en/of zeer Gebarentaalvaardige docenten dan zou hij geen tolk inschakelen voor het vertalen in gesproken Nederlands.

Hij heeft er verder voor gekozen om zijn Gebarentaaltekst niet te ondertitelen om twee redenen: dit zou dan in het Nederlands moeten zijn en daar vindt hij zich als tweedetaalleerder niet goed genoeg voor. Hij heeft er ook geen ervaring mee hoe dat zou moeten gebeuren.

6. Hoe wordt eventuele feedback van zijn docenten verwerkt?

Tot nu toe heeft hij geen aanpassingen in zijn Gebarentaalverslag hoeven doen. Wel vraagt een docent soms om toelichting. Dan wordt zijn Gebarentaalverslag samen met de docent en een tolk Gebarentaal bekeken en wordt de toelichting face to face gegeven.

7. Andere zaken die de respondent eventueel kwijt wil

De respondent vertelt dat zijn Gebarentaalverslagen erg positief worden ontvangen door de docenten.

Ten slotte: het is zijn ervaring dat de filmpjes na lang zoeken en uitproberen voorlopig het beste in een mpg-bestand kunnen worden opgenomen. Deze mpg-bestanden

kunnen sterk gecomprimeerd worden opgeslagen en worden afgespeeld op een gemiddelde computer (met de meeste spelers zoals de Quick Time Player, RealPlayer, Windows Media Player. YW).

In de loop van de tijd – hij heeft inmiddels in totaal tien Gebarentaalverslagen ingeleverd – ontdekt hij meer mogelijkheden op *Powerpoint*, bijvoorbeeld voor het invoegen van bewegende animaties. Verder is de uitstraling van Gebarentaalfilmpjes professioneler geworden door steeds dezelfde achtergrond te kiezen en ze niet zomaar in een leslokaal met allerlei afleidende attributen op te nemen.

Als aanvullende informatie ontvang ik van de respondent een exemplaar van een Gebarentaalverslag (op USB-stick)

Bijlage 1	Uitwerking gesprek masterstudent
Bijlage 2	Vragenlijst masterdocenten
Bijlage 3	Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal
Bijlage 4	Analyse Gebarentaalteksten
Bijlage 5	Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent
Bijlage 6	Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerste fase verslag
Bijlage 7	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie
Bijlage 8	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal (dvd)

Bijlage 2: vragenlijst voor masterdocenten

Vragen beantwoord door docent 1

Docent 1 (horende Gebarentaalgebruiker) is als docent werkzaam binnen de Master Special Needs, richting AG (Auditief Gehandicapten).

Vragen naar ervaringen met het nakijken en beoordelen van een Gebarentaalverslag.

- a. Welke ervaringen heb je met het nakijken van een Gebarentaalverslag in vergelijking met dat in geschreven Nederlands?
Ik heb één student die nu voor het tweede jaar van de Masteropleiding zijn prestaties inlevert in NGT. Voor mij waren/worden dat in totaal 6 prestaties: 3 van inhoudelijke thema's, een keuzethema en twee Educational Researches. De student heeft zelf voorstellen gedaan voor de vorm en 'leesbaarheid': hij heeft ervoor gekozen filmpjes op te nemen in een powerpoint waarbij hij de opnamen altijd maakt met een stemtolk 'eronder'. Ik merk dat het nakijken mij meer tijd kost dan het nakijken van een verslag in geschreven Nederlands, vooral omdat ik nog geen ervaring heb met verslagen in NGT. Ik zie soms een andere opbouw binnen een hoofdstuk of binnen het hele verslag, waarvan ik niet weet of het ligt aan de opbouw van NGT, of dat de student dat zelf zo verzonnen heeft. Ik vind het soms ook moeilijk om te bepalen of de student voldoende 'vaktermen' en formele taal gebruikt: gebruikt die het niet in NGT (omdat hij de termen niet kent of omdat ze –nog- niet bestaan in NGT) of gebruikt hij ze wel maar worden ze niet/niet nauwkeurig gestemtolkt, cq kent de tolk ze wel (en mag je dat eigenlijk verwachten?). Kortom, ik kan niet altijd het niveau goed inschatten en ik heb –nog- geen heldere criteria om zo'n verslag te beoordelen.
- b. In hoeverre ben je in staat om een Gebarentaalverslag te volgen en in hoeverre maak je gebruik van een tolk?
Over het algemeen kan ik de NGT ook volgen zonder stemtolk, maar de stemtolk maakt het mij wel gemakkelijker om alles volledig te volgen. Aan de andere kant aarzel ik dus soms over de vertaling van de tolk/cq het register (formeel/informeel) dat de tolk gebruikt. Op zulke momenten zou ik liever òf de NGT volledig kunnen volgen en de tolk niet horen, òf alleen de tolk horen, maar daarbij gaat er veel verloren ben ik bang.
- c. Op welke wijze formuleer je feedback?
Feedback geef ik in geschreven Nederlands. Mijn NGT-niveau vind ik niet voldoende om genuanceerde feedback te geven. Meestal geef ik per onderdeel van het verslag feedback, soms ook per sheet. Dat is meestal meer werk dan bij een geschreven verslag omdat formuleringen precieser moeten. Bij een geschreven verslag kun je direct in de kantlijn of in de tekst reageren.
- d. Zijn er eventueel andere zaken die je wil vertellen? Bijvoorbeeld verbeteringen die je graag zou zien, of dingen die je opvallen bij een Gebarentaalverslag.
Ik zou met name graag uitwisselen met andere docenten die NGT-verslagen nakijken over de manier van beoordelen: criteria ontwikkelen mbt inhoud, taalgebruik, gebruik van vaktermen. En daarnaast zou ik de ervaring en ideeën van de tolk wel eens willen horen. Misschien zou in een beginstadium ook meer tijd uitgetrokken moeten worden voor het beoordelen van een NGT-verslag.
- e. Tenslotte, wat is jouw algehele mening over de mogelijkheid om een Gebarentaalverslag in te leveren? Hoe sta je hier tegenover?
Ik sta positief tegenover de mogelijkheid om verslagen in Gebarentaal in te leveren, maar voorlopig is het nog wel pionieren: eerder genoemde aspecten als beoordelingscriteria, met name als het gaat om bv het gebruik van vaktermen; het rekening houden met aspecten van NGT als visuele taal vergeleken met een gesproken/auditieve taal etc. Dus ik juich het erg toe als er een begin wordt gemaakt met richtlijnen voor het maken van verslagen in NGT en als er gericht wordt geëxperimenteerd, waarbij zowel makers als beoordelaars wellicht kunnen uitwisselen.

Vragen beantwoord door docent 2

Docent 2 (horende niet-Gebarentalige) is als docent werkzaam binnen de Master Special Needs, o.a. richting AG (Auditief Gehandicapten).

Vragen naar ervaringen met het nakijken en beoordelen van een Gebarentaalverslag.

- a. Welke ervaringen heb je met het nakijken van een Gebarentaalverslag in vergelijking met dat in geschreven Nederlands?
Het afgelopen jaar heb ik 1 bewijslast aangereikt gekregen. Deze bewijslast bestond uit een ppt en enkele filmfragmenten waarin de student gebaarde en een tolk vertaalde. Ik merkte dat ik het waardevol vind dat een student op die manier bewijslast aanreikt. Daarmee blijft (is) de student in zijn kracht. Mijn bedenkingen heb ik t.a.v. de mate waarin de tolk in staat is weer te geven wat de student werkelijk denkt en voelt. Het ging hier met name om vertalen van gebaren.
- b. In hoeverre ben je in staat om een Gebarentaalverslag te volgen en in hoeverre maak je gebruik van een (stem)tolk?
In dit geval was het luisteren naar de stem van de tolk. Dit is een beperking. Ik daag de student een volgende keer uit om met mij in gesprek te gaan met gebruikmaking van een tolk.
- c. Op welke wijze formuleer je feedback?
De feedback en beoordeling heb ik weergegeven in de vorm van een ppt.
- d. Zijn er eventueel andere zaken die je wil vertellen? Bijvoorbeeld verbeteringen die je graag zou zien, of dingen die je opvallen bij een Gebarentaalverslag.
Zie eerdere opmerkingen bij a en b.
- e. Tenslotte, wat is jouw algehele mening over de mogelijkheid om een Gebarentaalverslag in te leveren? Hoe sta je hier tegenover?
Als gezegd is het een goede optie om op die manier je bewijslast vorm te geven. De student kan zijn/haar sterke kant aanwenden. Het is echter van belang dat er een goede tolk aanwezig is, die de taal van de student en de opleiding spreekt. Wat me verder is opgevallen dat de student in kwestie wel moeite had met het formuleren van leeropbrengsten vanuit een helicopterview. Daarmee was het abstracte denkniveau hier in onvoldoende mate aanwezig. Ik kan niet beoordelen of dit iets zegt over het denkniveau van de student, de taalbeheersing van de student of de vertaalmogelijkheden van de tolk.

Bijlage 1	Uitwerking gesprek masterstudent
Bijlage 2	Vragenlijst masterdocenten
Bijlage 3	Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal
Bijlage 4	Analyse Gebarentaalteksten
Bijlage 5	Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent
Bijlage 6	Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerste fase verslag
Bijlage 7	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie
Bijlage 8	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal (dvd)

Bijlage 3: vragenlijst voor tolken Gebarentaal

Vragen beantwoord door tolk 1

Tolk Gebarentaal 1 is een ervaren tolk.

Hieronder volgen enkele vragen naar ervaringen met het vertalen van een Gebarentaalverslag in gesproken Nederlands.

1. Welke ervaringen heb je met het vertalen van een Gebarentaalverslag?
Ik heb het laatste jaar ongeveer 8 tentamens, die zijn opgenomen in NGT, tegelijkertijd met het opnemen gestemtolkt: dus de cliënt vertelde in NGT zijn presentatie, dat ik tegelijkertijd stemtolkte, beide werd opgenomen en ingezonden naar de beoordelende docent.
2. Op welke wijze bereid je je voor? En hoe zou je het bij voorkeur willen aanpakken?
*De voorbereiding wisselt: meestal lees ik van te voren wat de cliënt gaat vertellen, soms maak ik ook een kopie vanwege het feit dat er lastige termen genoemd gaan worden, opleidings specifieke termen, of termen vanuit een werkbezoek/excursie, plaatsnamen in het buitenland, namen van scholen. boeken die besproken worden, even van te voren bekijken, achterflap lezen, namen van schrijver/schrijfster noteren evenals titel boek.
in dit geval had ik ook een deel van de opleiding getolkt, ben ik bekend met de context van de werksituatie, zodat dat voor mij makkelijker tolken is.*
3. Op welk moment zou je bij voorkeur vertalen: tijdens het produceren van een Gebarentaalverslag door de student, of achteraf wanneer het Gebarentaalverslag gereed is (door in te spreken)?
Ik vind het prettig tegelijkertijd te vertalen, omdat ik dan, als ik het merk, een fout die ik maak kan corrigeren. Evt. onduidelijkheid van mij naar de cliënt toe kan navragen. Ook de interactie met de cliënt kan maken dat ik een beter gevoel heb bij de vertaling. Het kijkt gewoon anders wanneer iemand live zijn verhaal doet.
4. Zijn er eventueel zaken die je wil mededelen? Dingen die je opvallen bij het vertalen bijvoorbeeld?
*Het voelt als een stemtolkopdracht, terwijl het toch ietsje spannender is omdat het wordt opgenomen/vastgelegd.
ik luister eigenlijk nooit na wat ik heb ingesproken... misschien goed om over na te denken, waarom niet...*

Vragen beantwoord door tolk 2

Tolk Gebarentaal 2 is een ervaren tolk.

Hieronder volgen enkele vragen naar jouw ervaringen met het vertalen van een Gebarentaalverslag in gesproken Nederlands.

1. Welke ervaringen heb je met het vertalen van een Gebarentaalverslag?
Voor een dove klant die een studie op hbo nivo volgt heb ik een Gebarenverslag gestemtolkt. De klant gebaarde de vragen en antwoorden in Gebarentaal, ik tolkte naar het gesproken Nederlands. Dit werd op een camera opgenomen.
2. Op welke wijze bereid je je voor? En hoe zou je het bij voorkeur willen aanpakken?
Ik heb de opdracht gelezen en de notities van de dove klant over wat hij wilde gaan vertellen. Bij een aantal aantekeningen heb ik om verheldering gevraagd.
3. Op welk moment zou je bij voorkeur vertalen: tijdens het produceren van een Gebarentaalverslag door de student, of achteraf wanneer het Gebarentaalverslag gereed is (door in te spreken)?
In principe heb ik een voorkeur voor live tolken, van beeld is vaak lastiger. Voordeel kan zijn dat je terug kunt spoelen en langer kunt kijken en nadenken over een goede inhoud- en ladingdekkende vertaling.
4. Zijn er eventueel zaken die je wil mededelen? Dingen die je opvallen bij het vertalen bijvoorbeeld?
Geen enkele vertaling is honderd procent volledig. Als een docent twijfelt of een antwoord correct is zou de docent mogelijk een extra navraag kunnen doen over dat ene fragment waar het om gaat. Een goede voorbereiding en afstemming met de klant is belangrijk.

Bijlage 1	Uitwerking gesprek masterstudent
Bijlage 2	Vragenlijst masterdocenten
Bijlage 3	Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal
Bijlage 4	Analyse Gebarentaalteksten
Bijlage 5	Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent
Bijlage 6	Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerste fase verslag
Bijlage 7	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie
Bijlage 8	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal (dvd)

Bijlage 4: analyse verslagleggingen in Gebarentaal

Analyse Gebarentaaltekst 1

Respondent is Doof en Gebarentalige, sinds 2001 als groepsleerkracht verbonden aan het speciaal onderwijs aan Kentalis. Sinds 2008 geeft hij tevens twee dagen per week Gebarentaallessen. Hij is momenteel bezig met het afronden van zijn masterstudie Special Needs, richting AG (Auditief Gehandicapten). Student heeft een Gebarentaalverslag beschikbaar gesteld voor een analyse.

De analyse

Het Gebarentaalverslag is vervat in een ppt-bestand en bevat 22 sheets.

De sheets bestaan voor het merendeel uit Gebarenfilmpjes, andere sheets bevatten uitsluitend informatie in geschreven Nederlands, zoals het onderwerp van een onderdeel, of uit een of meerdere illustraties.

De gebezigde taal van de auteur/gebaarder is de Nederlandse Gebarentaal. Soms maakt hij gebruik van Nederlands met Gebaren, bijvoorbeeld als hij de titel van een boek weergeeft (sheet 10).

De achtergrond van de Gebarentaalfmpjes in de vorm van een gordijn of kled is donker en effen.

Sheet 1 bevat de titel van het verslag in geschreven Nederlands, plus informatie van de student (naam en studentnummer).

Sheet 2 bevat een inhoudsopgave in geschreven Nederlands.

Sheet 3 bevat alleen een Gebarenfilmpje waarin de auteur zich voorstelt en uitleg geeft over de aard van zijn werk. Tevens legt hij uit dat hij zijn verslag presenteert in de ppt-vorm. Nadat de auteur in het begin van het filmpje het woord VOORWOORD heeft gebaard/gevingerspeld, knikt hij kort voor hij verder gaat. Dit voorwoord wordt afgesloten met twee opgestoken duimen.

Op de volgende sheets legt de auteur aan het eind van een Gebarenfilmpje zijn handen op schoot om aan te geven dat hij klaar is met een bepaald onderdeel, soms maakt hij een stopgebaar door zijn beide handen voor zijn borst te houden.

In het Gebarenfilmpje op sheet 10 toont de auteur twee boeken waar hij zijn informatie over taalonderwijs uit haalt. Deze boeken zijn terug te vinden in de literatuurlijst op de laatste sheet.

Sheet 14 bevat een stukje film uit de lespraktijk.

Sheet 21 bevat een reflectie in Gebarentaal. Bij deze reflectie maakt de auteur gebruik van twee reflectiemodellen. Deze modellen worden ter visualisering weergegeven op dezelfde sheet naast het filmpje.

Sheet 22 bevat een literatuurlijst in geschreven Nederlands.

Op de sheets waar zich een Gebarenfilmpje bevindt, wordt de duur van het filmpje aangegeven. Bijvoorbeeld 0.45 min, of 9.05 min. Het is mogelijk om desgewenst de filmpjes te vergroten met de muis.

Mijn bevindingen en interpretatie

1. Het Gebarentaalverslag maakt een professionele indruk door de constante achtergrond die effen van kleur is.
2. Deze professionele indruk wordt versterkt door de neutrale gezichtsuitdrukking bij de auteur, wat men vaker waarneemt bij formeel taalgebruik. Wel maakt hij adequaat gebruik van zijn gezichtsmimiek als grammaticaal onderdeel van de Gebarentaal.
3. De Gebarentaal van de auteur is grotendeels formeel van toon (grotere gebaren, soms lagere gebaarsnelheid en preciezere gebaararticulatie). Hier en daar valt informele taal waar te nemen. Bijvoorbeeld KINDEREN LEUKLEUKLEUK(vinden). Een zinsconstructie als KINDEREN INTERESSANT(vinden) VEEL VRAGEN(stellen) was wellicht formeler geweest en meer passend bij de rest van de Gebarentekst en in de context van het verslag.
4. Op sheet 10 toont de auteur een tweetal boeken. De titels worden weergegeven in Nederlands met Gebaren. Het is door middel van adequate gebaarpauses duidelijk dat hij de titels aanhaalt. Gebruik maken van twee gekromde H-vingers was wellicht nog explicieter geweest omdat het een aanhaling betreft uit een andere taal (hier geschreven Nederlands).
5. Gebruik maken van Nederlands met Gebaren kent valkuilen. Hoe vertaalt men bijvoorbeeld de aangehaalde titel van het boek 'Met woorden in de weer' in sheet 10 en 15? Het woord 'weer' wordt hier weergegeven met het gebaar voor WEER (buiten). In deze context betekent 'weer' iets anders. Het is lastig om een adequate vertaling te maken vanuit de taal die als tweede taal beheerst wordt. Wellicht is het beter om in dat geval alleen het handalfabet te gebruiken.
6. Bij het produceren van het Gebarentaalverslag is een tolk Gebarentaal aanwezig die 'stemtolkt'. Dat wil zeggen dat de tolk de Gebarentaal omzet in gesproken Nederlands. Tijdens het verslag maakt de auteur soms handgebaren die een aanwijzing bevatten voor de stemtolk. Bijvoorbeeld het stopgebaar waarbij de respondent zijn beide handen voor zijn lichaam houdt. Of hij houdt tussen beide onderdelen in het Gebarenfilmpje expres ruimte om de stemtolk gelegenheid te bieden om de tekst in het Nederlands af te maken. Dit geeft soms een wat onnatuurlijke indruk. Wellicht start en eindigt de auteur zijn filmpje op een iets andere wijze dan wanneer er geen stemtolk zou 'meelopen'.

7. Het stukje van het Gebarentaalverslag waarbij de auteur reflecteert op zijn leerproces (sheet 21) is zeer visueel omdat daarbij twee modellen waarop hij zijn reflectie baseert in beeld worden getoond.
Dat geldt eveneens voor het tonen van de twee 'fysieke' boeken. De respondent vertelt over boeken waar hij zijn informatie uit heeft gehaald. Het is een goede manier om direct een indruk te krijgen van het uiterlijk van de boeken (als herkenning of juist om te onthouden).

Deze vorm van visualisering ontbreekt bij het gedeelte over oorzaken van doofheid en slechthorendheid waarbij allerlei onbekende termen voorbijkomen (sheet 6). Een lijstje in geschreven Nederlands naast het Gebarentaalfilmpje zou in dit geval wellicht meer houvast bieden. Gebarentaal is een 'vluchtige' taal, alhoewel dit niet geheel opgaat voor een Gebarenfilmpje: men kan het immers terugspoelen.

Aan de andere kant hebben we te maken met het tweetalige aspect: terminologie vanuit het Nederlands, of uit een andere brontaal, en dat behoeft als het ware meer 'visuele fixatie'. Dat kan in de vorm van een lijstje in geschreven Nederlands bij het Gebarenfilmpje zoals gezegd, of wellicht in de vorm van kleine symbolen mits het onderwerp zich er voor leent.

Analyse Gebarentaaltekst 2

De Gebarentaaltekst is een artikel afkomstig van *Deaf Studies Digital Journal Issue 2 Fall 2010*

<http://dsdj.gallaudet.edu/>

De site behoort tot de *Gallaudet University*, Washington, VS. Hij bevat onder andere artikelen, literatuurverhalen en *visual arts*. De voertaal van de site is *American Sign Language* (ASL).

Voor mijn analyse heb ik het artikel van Dr. Peter Hauser gekozen: '*Deaf Eyes: Visual Learning and Deaf Gain*'. Dr. Peter Hauser

De analyse

Het artikel is ingedeeld in vijf hoofdstukken. Voorafgaand aan het artikel is er een samenvatting in Gebarentaal van 35 seconden. Deze samenvatting is tevens in het Engels te lezen, de tekst bevindt zich naast het filmpje.

Om het hele artikel te bekijken kan men '*view article*' aanklikken.

Er is bij dit artikel een keuze tussen twee talen: ASL (*American Sign Language*) en IS (*International Sign*).

De achtergrond van het Gebarentaalartikel is donker. De auteur/gebaarder zelf is in het zwart gekleed. Zijn gezicht en zijn handen zijn goed zichtbaar.

Het artikel bestaat uit vier hoofdstukken. Naast het filmvenster staat in geschreven Engels het onderwerp van de hoofdstukken kort aangegeven.

Elk hoofdstuk bevat één filmpje. Bij elke opname staat de duur aangegeven, bijvoorbeeld 9:44. Bij het afspelen van de hoofdstukken wordt er op gezette momenten een schermpje uitgeklapt (onder of naast het filmpje) met een literatuurverwijzing (bijvoorbeeld: Bauman & Murray, 2009).

In hoofdstuk 2 wijst de auteur op een gegeven moment naar rechts, en er verschijnt links van het filmpje een illustratie van de hersenen van een mens in beeld dat blijft staan gedurende de uitleg van de auteur. Hierna verdwijnt de illustratie.

Hoofdstuk 4 bevat een conclusie, gevolgd door een dankwoord in hoofdstuk 5.

Bij het artikel kan men een pdf-document op A4-formaat in geschreven Engels downloaden. De tekst begint met de titel van het artikel, de naam van de auteur en die van degene die de Gebarentaaltekst heeft opgenomen en bewerkt voor de publicatie, gevolgd door de plaatsnaam. Vervolgens volgt nog eens het dankwoord in uitgeschreven versie en een literatuurlijst.

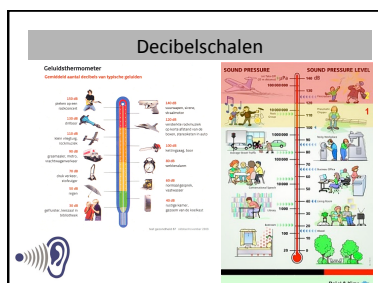
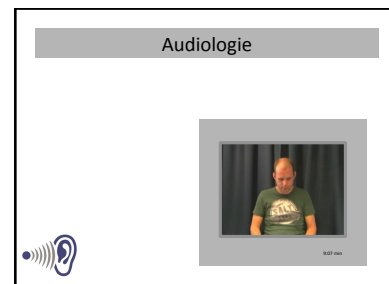
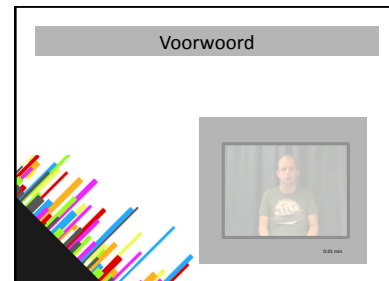
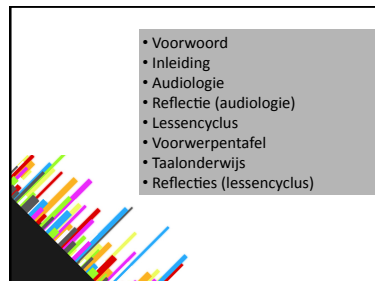
Het document bevat tot slot de aankondiging dat er een Engelse vertaling van de Gebarentaaltekst zal worden toegevoegd.

Mijn bevindingen en interpretatie

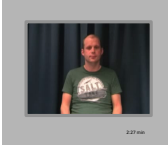
1. Het geheel, dat wil zeggen, de website waar het artikel zich bevindt heeft een behoorlijk professionele uitstraling en is tevens erg visueel en gebruiksvriendelijk opgezet.

2. Bijzonder is dat het artikel in twee versies is: in ASL en IS. Er komt zelfs nog een derde versie bij: geschreven Engels. Er is (nog) geen sprake van een 'gesproken' versie.
3. Opvallend is hoe synchroon bepaalde informatie wordt aangeboden. Wordt er een literatuurverwijzing gedaan, dan wordt dit door de auteur in het (Amerikaanse) handalfabet weergegeven en tegelijk wordt de verwijzing bij wijze van een voetnoot – in geschreven taal – onder het gebaarscherf 'uitgeklapt' en deze verwijzing wordt na enige ogenblikken weer weggeklapt. Deze visualisering vormt een logisch onderdeel bij een visuele presentatie, op deze manier blijft de informatie langer hangen ('visuele fixering').

Bijlage 1	Uitwerking gesprek masterstudent
Bijlage 2	Vragenlijst masterdocenten
Bijlage 3	Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal
Bijlage 4	Analyse Gebarentaalkteksten
Bijlage 5	Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent
Bijlage 6	Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerste fase verslag
Bijlage 7	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie
Bijlage 8	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal (dvd)

Lessencyclus

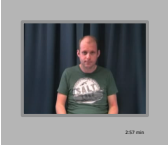
2:27 min

Voorwerpentafel

0:58 min

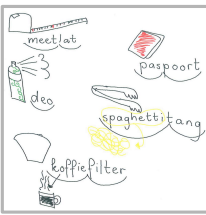
Taalonderwijs

2:57 min

Taalonderwijs

Tekeningen en woorden van de voorwerpen.

Taalonderwijs (lesvoorbeeld)

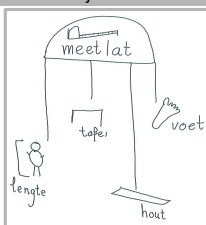
1:17 min

Taalonderwijs

1:26 min

Taalonderwijs

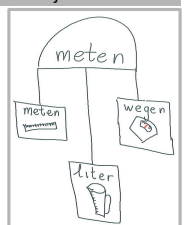

Taalonderwijs

1:26 min

Taalonderwijs

Taalonderwijs

Taalonderwijs

woordparade

```

graph TD
    A[woordparade] --- B[het beroep]
    A --- C[de dokter]
    A --- D[de harkende]
    A --- E[de tuinman]
        
```

woordspin

```

graph TD
    A[woordspin] --- B[het boek]
    A --- C[de landkaarten]
    A --- D[atlas]
    A --- E[Egypte]
    A --- F[aardrijkskunde]
    A --- G[opzoeken]
        
```

woordtrap

```

graph TD
    A[woordtrap] --- B[koud]
    A --- C[laauw]
    A --- D[warm]
    A --- E[gloeiend]
        
```

woordkaart

```

graph TD
    A[woordkaart] --- B[dag]
    A --- C[nacht]
    A --- D[licht]
    A --- E[donker]
    A --- F[maakt]
    A --- G[spelen]
    A --- H[school]
    A --- I[sterren]
        
```

Reflectie (lessencyclus)

Literatuurlijst

Internetbronnen:

- Otsoclerose <http://nl.wikipedia.org/wiki/Otsoclerose>
- Atresie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Atresie>
- Auditive Neuropathie <http://www.auditiveneuropathie.nl/>
- Syndroom van Waardenburg http://nl.wikipedia.org/wiki/Syndroom_van_Waardenburg
- Syndroom van Pendred http://nl.wikipedia.org/wiki/Syndroom_van_Pendred
- Goldenhar syndroom <http://www.orthodont.nl/resa/goldenhar.htm>
- Syndroom van Down http://nl.wikipedia.org/wiki/Syndroom_van_Down
- Syndroom van Usher http://nl.wikipedia.org/wiki/Syndroom_van_Usher

• Verhulst M en Wist R. 2001(1), Taalontwikkeling op school, Bussum: Uitgeverij Coutinho.

• Verhulst M. en a.d. Nijff D. (2009), Met woorden in de weer, Bussum: Uitgeverij Coutinho.

• Manschark Marc (2007), *Raising and Educating a Deaf Child*, Oxford University Press.

• Moores D.F., Martin, D.S. (2006), *Deaf Learners*, Washington DC, Gallaudet University Press.

• Pijpers, L., (1998), *Dove kinderen en lezen, 10 vragen en 9 antwoorden*, Pragma.

Bijlage 1	Uitwerking gesprek masterstudent
Bijlage 2	Vragenlijst masterdocenten
Bijlage 3	Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal
Bijlage 4	Analyse Gebarentaalteksten
Bijlage 5	Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent
Bijlage 6	Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerste fase verslag
Bijlage 7	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie
Bijlage 8	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal (dvd)

Questions about making an assignment in Sign Language

For common information

Name: MJ Bieneuve.

Profession/description:

Place: Gallaudet University, Washington

Module(s) you give:

E-mailaddress:

If possible for further contact, your Skype / MSN address:

Or, if you prefer me to contact you by Skype or MSN directly, instead of answer these questions in written English, please let me know.

De vragenlijst is besproken per Skype, dd 18-02-2010

1. Are there in the Deaf Studies course on your university/college possibilities to make a assignment in Sign Language? If yes, which experiences do you have with this subject? Are there advantages and disadvantages in comparison to the written language?

Ja, ik heb ervaring op het gebied van verslag maken in gebarentaal. Ik geef les aan verschillende doelgroepen: ASL tolken, ASL onderzoekers, enz. 300 studenten zijn doof, 20 studenten zijn horend (tolkstudenten).

Vaak is een verslag in ASL verplicht, soms is een verslag juist in het Engels verplicht, bijvoorbeeld als een student veel naslagwerk in het Engels moet plegen, en bij een aantal opdrachten mag de student zelf de taal kiezen. Dit allemaal wordt aangegeven in de opdrachtomschrijving.

Ik zeg altijd: we zijn een tweetalige opleiding. De voertaal is gebarentaal, maar we werken ook in het Engels (boeken, enz.)

Sinds twee jaar werken we met MyThread. De studenten leveren een digitaal verslag in en ik krijg een uitnodiging. Dat bekijk ik en ik geef feedback in gebarentaal die direct bij betreffende passages wordt opgenomen. Dus alles in 1 taal, in ASL.

Nadeel: het bekijken van een verslag vraagt meer tijd.

Dat is dan meteen het enige nadeel.

Er staan veel meer voordelen tegenover, zoals:

- de Dove studenten kunnen in hun eigen taal (ASL) een rapportage vervaardigen, en ze ontvangen feedback in dezelfde taal.
- de kwaliteit van zo'n rapportage is vaak hoger omdat de Dove student zich alleen hoeft te concentreren op de inhoud en niet ook moet nadenken over formulering in het Engels. Je werkt niet in twee modaliteiten tegelijk, de denkweg is 'korter'.
- de status van ASL is gelijk aan EN

2. Are there special considerations that play a role in reporting in sign language?
If yes, could you please specify?

Er zijn allerlei redenen die belangrijk zijn:

- emancipatorisch: de positie van ASL is dezelfde als die van de Engelse taal. Belangrijk voor gevoel van gelijkwaardigheid.
- educatief: door binnen 1 gekozen modaliteit te blijven wordt er minder tijd verspild aan het denkwerk in het 'vertalen' naar EN

Respondent A

3. Are there in the program of Deaf Studies guidelines for an assignment in Sign Language?
How do they compare to the guidelines for a written report?

If there are, can you mention them or send me an attachment with these guidelines?

For example, I would like to know about:

- Guidelines for the length of the assignment in sign language compared to the spoken language (eg.: 10 minutes video against 500 words etc.).
- how to handle quotes and sources of information?
- how to handle if a person signs a mistake and wants to correct this?
- are there guidelines in relation to using 'formal' language?
- are there criteria to review the assignment in Sign Language?
- are there guidelines to using a interpreter?

De richtlijnen worden mij toegestuurd (ontvangen dd 18 maart 2010)

Die hebben we ontwikkeld afgelopen 2 jaar toen MyThread in gebruik werd genomen. Voorheen werden er wel verslagen op video (VHS) ingeleverd, er waren toen nog geen echt uitgewerkte richtlijnen.

APA: de studenten leveren naast hun verslag in ASL een A-viertje in met bronvermelding, de belangrijkste citaten en indeling van het verslag. In het visuele verslag gebeurt de bronvermelding op diverse manieren: de bronvermelding wordt nagebaard, gevingerspeld, en soms vervolgens in het Engels in beeld gebracht.

Videomontage wordt gedaan via Apple, iMovie en iDVD dan kun je gebruik maken van een menu met keuzemogelijkheden.

Foute gebaren corrigeren: fouten moeten overgedaan worden (wordt niet altijd in dank afgenomen door studenten), in bepaalde gevallen wordt het maken van fouten toegestaan, bijv. 2 fouten per verslag mag je erin laten. Elke student heeft in het TP een setje kleren aan een haakje hangen dat aangetrokken wordt tijdens het opnemen, mocht je op een later moment iets willen overdoen of verbeteren dan trek je die kleding aan. Het is niet erg als het haar anders zit oid, maar de kleding moet op zijn minst hetzelfde zijn in het hele gebarentaalverslag.

Richtlijnen m.b.t. lengte verslag: een verslag van 3 minuten is ongeveer 2xA4, 10 minuten is ongeveer 5xA4.

4. How does an assignment in Sign Language looks like? Could you give an example? Maybe a DVD?

Studenten maken geen DVD, maar laden hun Gebarentaalproduct meteen in op MyThread.

The Gallaudet University Rubric for American Sign Language: Video Assignment

Name: _____

Video: _____

Rater Initials: _____

ASL Conventions					
	Pre-College Skills 1	Emerging Skills 2	Developing Skills 3	Mastering Skills 4	Exemplary Skills 5
Grammar Aspects	Demonstrates usage of grammatical structures is incomplete and/or unclear. English interferences (intrusion) are often noted.	Demonstrates limited dimensions of grammatical structures and to produce little complex sentences.	Demonstrates the ability to incorporate sufficient dimensions of grammatical structures and to produce complex sentences; occasionally grammatical errors.	Demonstrates the ability to incorporate wide dimensions of grammatical structures and to produce complete sentences; mostly consistent and clear.	Demonstrates creative and extensive usage of ASL syntax; syntactic variety and effective, sophisticated choice of signs; pausing where appropriate.
Semantic / Vocabulary Knowledge	Demonstrates vocabulary knowledge almost non-existent.	Demonstrates very limited knowledge choices of ASL words.	Demonstrates fairly use of vocabulary with occasionally inappropriateness for intended meaning.	Demonstrates broad use of vocabulary with almost consistent for intended meaning.	Demonstrates extensive use of vocabulary; rich and sophisticated choice of signs / meanings; consistently accurate and appropriate for intended meaning.
Sign Production	Sign production errors make impossible to follow and understand. (Classifier, Fingerspelling, etc.)	Sign formation errors are extremely difficult to follow. (Classifier, Fingerspelling, etc.)	Sign formation errors are noticeable but not consistently crisp. (Classifier, Fingerspelling, etc.)	Sign formation is generally clear with mostly correct. (Classifier, Fingerspelling, etc.)	Production of signs is precise and controlled in all aspects. (Classifier, Fingerspelling, etc.)
Fluidity	Production is slow and choppy. Excessive hesitation is noted.	Production is halting and repetitive.	Production is inconsistently smooth. Occasional repetition is noted.	Production is flowing and smooth. Little hesitation is shown.	The fluency of pacing is effortless, smooth and fluid; pausing where appropriate.

Signer's Persona and Tone					
	Pre-College Skills 1	Emerging Skills 2	Developing Skills 3	Mastering Skills 4	Exemplary Skills 5
Registers	Frequent errors of sign selection and registers inappropriate for the audience and purpose.	Sometimes uses sign selection and registers inappropriate for the audience and purpose.	Adequately uses sign selection and registers for the audience and purpose.	Chooses appropriate sign selection and registers for the audience and purpose.	Chooses novel sign selection and registers for the audience and purpose.
Prosody Affect	Inflection is lacking or inappropriate; lacking NMS (non-manual signals).	Inflection appears but is inconsistent or inappropriate; little evidence of NMS.	Inflection appears and is adequately consistent and/or appropriate; NMS appears adequately.	Inflection is consistent and appropriate; NMS is consistent.	Inflection is exhibited in novel ways; NMS is emphasized.
Signer's Demeanor	Signer does not connect with the audience in informal or formal settings.	Sometimes signer does not connect with the audience in informal or formal settings.	Signer often connects with the audience in informal or formal settings.	Signer consistently connects with the audience in informal or formal settings.	Signer connects with the audience in an unique way in informal or formal settings.

Organization of Ideas

	Pre-College Skills 1	Emerging Skills 2	Developing Skills 3	Mastering Skills 4	Exemplary Skills 5
Introduction	Lacks an introduction or other obvious opening.	Includes minimal introduction or opening.	Includes adequate introduction or opening.	Includes strong introduction or opening.	Introduction or opening is novel; enhances the portrayal of the central point.
Structure	Lacks logical structure.	Exhibits minimal logical structure.	Exhibits adequate logical structure.	Exhibits strong logical structure.	Exhibits novel logical structure.
Cohesion	Lacks transitions and connections among ideas.	Exhibits minimal transitions and connections among ideas.	Exhibits adequate transitions and connections among ideas.	Exhibits effective transitions and connections among ideas.	Makes novel transitions and connections.
Closure	Lacks closure or logical conclusion.	Includes minimal closure or logical conclusion.	Includes adequate closure or logical conclusion.	Includes well-supported closing or logical conclusion.	Includes novel closure.

Assignment Formatting

	Pre-College Skills 1	Emerging Skills 2	Developing Skills 3	Mastering Skills 4	Exemplary Skills 5
Mise en scène	Background, clothes, and jewelry are inappropriate and distracting. Too close or too far from camera; too many signs go off the screen. Too dark or too bright to see signing.	Background, clothes, and jewelry are poor choices and often distracts. Too close or too far from camera; many signs go off the screen. Too dark or too bright to see signing.	Background, clothes, and jewelry are average choices with some distraction. Little too close or too far from camera; some signs are out of the picture. Little too dark or too bright to see signing.	Background, clothes, and jewelry are good choices with few distractions. Mildly close or far from camera; few signs are out of picture. Mildly dark or bright to see signing.	Background, clothes, and jewelry are appropriate choices with no distractions. Appropriately size with correct brightness of light on camera.
Titles, Citation, and Credits	Few (less than 75%) titles and credits are accurate, legible and draw the viewer's attention. There are no citations for graphics, photos, texts, and videos.	Some titles and credits are accurate, legible and draw the viewer's attention. Citations are given, but no references for graphics, photos, texts, and videos created by others.	Most titles and credits are accurate, legible and draw the viewer's attention. Citations are given, but some missing references for graphics, photos, texts, and videos created by others.	Most titles and credits are accurate, legible and draw the viewer's attention. Citations are given, but a few mistakes in references for graphics, photos, texts, and videos created by others.	All titles and credits are accurate, legible and draw the viewer's attention. Citations give proper credit. Every photo, graphic or video file is either original or references is documented.
Time Length	Goes under or exceeds time limit given by instructor by nine minutes.	Goes under or exceeds time limit given by instructor by seven minutes.	Goes under or exceeds time limit given by instructor by five minutes.	Goes under or exceeds time limit given by instructor by three minutes.	Meets the time limit, or goes under or exceeds time limit by only one minute.

Questions about making a report in sign language

For common information

Name: Odd-Inge Schröder

Profession/discription: Associate Professor, Department of Special Needs Education, University of Oslo

Module(s) you give: Ground course (60 credits), Intermediate course (20 credits), MA-topic (20 credits)

E-mailaddress: o.i.schroder@isp.uio.no

If possible for further contact, your Skype / MSN address:

Or, if you prefer me to contact you by Skype or MSN directly, instead of answer these questions in written English, please let me know.

- 1. Are there in the Deaf Studies course on your university/college possibilities to make a report in sign language? If yes, which experiences do you have with this subject? Are there advantages and disadvantages in comparison to the written language?*

Yes, if the students are deaf themselves at ground course. Somebody feeling they are not accustomed to video, prefer to write at school exams.

On the intermediate course the home report is obligated to be by dvd whether there are deaf or hearing (high degree of performance).

Positive, I cannot see any disadvantages. A practical problem is that the censors or examiners have to be excellent in signing to be capable to give an evaluation of the dvd report.

- 2. Are there special considerations that play a role in reporting in sign language? If yes, could you please specify?*

Yes, the examiner has to see the semantic content in the text, that of phonological level you present a sign pointing to the different parts. It is ok, if you write you have to specify all the part of the sign with words.

That on the morphological level if you locate a sign HOUSE to the left side and minimize the sign – meaning “the little house on the left side”. This is sign language and not signed speech.

3. *Are there in the program of Deaf Studies guidelines for reporting in sign language?*

How do they compare to the guidelines for a written report?

If there are, can you mention them or send me an attachment with these guidelines?

For example, I would like to know about:

- 1. Guidelines for the length of the report in sign language compared to the spoken language (eg.: 10 minutes video against 500 words etc.).*
- 2. how to handle quotes and sources of information?*
- 3. how to handle if a person signs a mistake and wants to correct this?*
- 4. are there guidelines in relation to using 'formal' language?*
- 5. are there criteria to review the report in Sign Language?*
- 6. are there guidelines to using a interpreter?*

1. There is guideline, but I have to search for it.
2. There is a consensus using both H[^] (origin from “ ”), or signing a name/fingerspelling STOKOE 1960 – pointing to the right.
3. I have mentioned in notes of my paper, enclosed
4. There is a growing consensus of what a “formal signing” is versus a “intimate signing”.
5. no
6. no

4. *How does a report in sign language looks like? Could you give an example?*

It is presented as a video-cassette, cd or dvd. Very often do the students write one-page summary.

Odd-Inge Schröder
Associate Professor, cand.philol.
Department of Special Needs Education
University of Oslo

How Signing Students Express Themselves in Exam Replies

Abstract

Exploration of exam replies in Norwegian Sign Language at university level. These exam replies are prepared before presented into video/dvd. I regard the texts as an example of an own genre. The texts are made by 8 deaf candidates having Norwegian Sign Language as their primary language. In my paper I can mention only short some traits as localisation, use of metalanguage in describing examples, coherence of text, also sign language resources a competent signer has to his disposition.

Messieurs et Mesdames, respected colleagues

A. Background

There are three things I wish to mention as background for this paper.

1. In Norway we have a law who gives deaf pupils in primary school and high school a right to have their education in and on sign language (Education Law of 1998 § 2.6 and § 3.6). A consequence of this law these pupils will be drawn out in official exams in the theme sign language to show their competence and performance. As one of the examiners through the years I have had the pleasure to see how creative they may be or sometimes how influenced they are by Norwegian written language. Their presentation seen as types of genre may mostly be in narrative genre telling about my diary, my travel, my holidays etc, but some pupils chose exercise in prose of facts telling about satellite, about prominent historical deaf personalities, about the use of sign language before and now etc.

2. Every working day we may follow deaf signers in Norwegian TV presenting the news of day for five minutes since 1990. The signers are then becoming role models for how to use

sign language. This is an example of prose of facts as own genre different from narrative genre with story telling.

3. Since 1993 the University of Oslo by Department of Special Needs Education has had an offer especially for deaf students in sign linguistics. And I have had the professional response for the most of the classes through the years (Schröder 2004), but now the deaf and hearing students are mixed and seen foremost as signing students. Some deaf students have chosen to pass the exams by replying in sign language through video or dvd, and some deaf students prefer to write as they are not accustomed to express themselves in sign language through video as medium.

The background is to show how the sign language situation is in this new millennium for the Norwegian deaf signers.

B. Theoretical basis

When I started the analysis of the exam replies I wished to have more theoretical basis and references for the genre prose of facts and searched the International Bibliography of Sign Language www.sign-lang.uni-hamburg.de/BibWeb/. No result. I then contacted the responsible team for the web, and they meant that there is no research on this. Later on, I have, however, found some papers by Zimmer (1989), Winston (1991) and Rayman (1999) that are results of research on sign language resources, namely the capabilities and possibilities a sign language may have. In Norway, we got last year two thesis for MA-degree at the University of Trondheim, namely by Ms. Guri Amundsen (2007) and by Mr. Johan Hjulstad (2007).

C. Method

Zimmer (1989) analysed the use of ASL of one person in different settings such as an academic lecture, as an information talk to a group of friends, and in TV-interview. Inspired

by this article I have chosen to analyse the exams replies by 8 signing deaf students (5 women and 3 men). All the 8 persons have hearing parents, so they have not sign language as their

mother tongue, but they have sign language as first language or as primary language. The replies are from the years 2004, 2005 and 2007.

D. A preliminary analysis.

That goes without saying it is not possible to describe everything in this short presentation. I wish to mention some traits and some tendencies.

i. When they present their replies in video form they begin with a nod (blinking) and show an imaginary title before and over their heads such as Exams 2007 and number of candidate.

They say e.g: I am choosing two questions out of three. First I answer on phonological structure of a sign, and then I go over to the next question on syntax. Their ending the presentation is with a nod or “thank you”. This is surely different from a narrative story: “I wish to tell you about my first school day” or “There was once upon a time a girl named Little Red Ridinghood”.

ii. There are very, very few references to sources, only mentioning a name or two. I think it is because of the lecturers themselves when they are signing to the students – they write the names, titles and years on the black-board. And when I am telling the students what I have found in my research, I sometimes experience that their change their signs or their forms. Am I then giving new standards, or am I an impartial researcher?

iii. Rhetorical questions are often used as a header for a section of the text. It is a good solution. Some candidates, however, has used too much rhetorical questions and then the text gives the impression being blurred as there is no fluency, the cohesion of the text is wanting. The signs themselves may be in se carefully pronounced, but this is not helping at a whole.

iv. Localisation is used mostly as a contrastive marker. The signer is presenting an argument on the left side, and then a contra-argument on the right side. If the question is about a historical person we see localisation used as a marker to show the differences in time and places e.g. he was born there in that year, and then he moved to another place, and then in this year he established the school in another place.

v. The candidates did know during the recoding of exam replies that the censors would be deaf themselves, so they are using the sign language as it is used in the region of Oslo. They are signing to me personally. Sometimes they are using initial names without spelling it fully out, such the author BREIVIK is presented as an initial # B, and then you have to lipread the

rest. I mention this because the consensus between the lecturers and the students is that a name should be wholly fingerspelled first time it is presented. But in it does not work in practice.

vi. Metalanguage. Since sign language is a visual linguistic system it has its own properties that an auditive linguistic system has not – and vice versa (just as Friedman remarked in 1978). An example on this I present how the student is discussing the phonological structure of a sign. The sign CAR is built up by different parts such. Let me demonstrate and look at me.

{Demonstration}

If I should write it or if I should present it orally in speech I would have to say that for handshape we are using two closed hands or fists, their orientation is toward the signer, placing them in the signing space just before the signer, and then we move in an arch up and down. At the same time we have a non-manual part – we mouth the word /bil/ that is a loan from Norwegian speech. However, very often it will be assimilated to be a mouth gesture such as /pl/. You see the difference in modalities characterize the description.

vii. What about slips of tongue or direct errors in the telling? We know what we do when writing, but as for video? To begin a new recording is timetaking. I have seen three solutions by my candidates. The first solution: using the common expression: THERE-I-SAID-WRONG and then nod and starting the sentence afresh.

{Demonstration}

The second solution: To stop suddenly saying SORRY and the shoving with both hands the imagined wrong sentence to side, then nod and start again.

{Demonstration}

The third solution is used more humorously – nod and blinking and then using SIGNING backward, just as the candidate is spooling the video backward, and then recording a new sentence.

Conclusion: It seems to me that all the signing candidates of today know they are presenting their answer as a prose of facts and not as a storytelling.

Thank you for your attention!

Literature:

Amundsen, Guri (2007): *Saksprosa på norsk tegnspråk. Eksplorerende analyse av tematisk koherens*, MA-thesis for NTNU, Trondheim [Prose of facts in Norwegian Sign Language. An exploring analysis of thematic coherence]

Hjulstad, Johan (2007): *Tegnspråk på nett. Om mediering av offentlig informasjon*, MA-thesis for NTNU, Trondheim [Sign Language on the Web. How to get official information through media]

Rayman, Jennifer (1999): “Storytelling in the Visual Mode. A Comparison of ASL and English”, in E.Winston (ed.): *Storytelling and Conversation. Discourse in Deaf Communities*, Gallaudet University Press, Washington

Schröder, Odd-Inge (2004): “Educating Deaf Students in Sign Linguistics”, in Des Power and Greg Leigh (eds.): *Educating Deaf Students. Global Perspectives*, Gallaudet University Press, Washington

Winston, Elisabeth A. (1991): “Spatial Referencing and Cohesion in an American Sign Language Text”, in *Sign Language Studies* 73, Linstok Press, Silver Springs, Md

Zimmer, June (1989): “Toward a Description of Register Variation in American Sign Language”, in C.Lucas (ed.): *The Sociolinguistics of the Deaf Community*, Academic Press, New York

Respondent C

Questions about making a report in Sign Language

For common information

Name: Lars Wallin, FD

Profession/discription: Ass Prof

Module(s) you give:

E-mailaddress: wallin@ling.su.se

If possible for further contact, your Skype / MSN address: user name lbywallin

Or, if you prefer me to contact you by Skype or MSN directly, instead of answer these questions in written English, please let me know.

1. Are there in the Deaf Studies course on your university/college possibilities to make a report in Sign Language? If yes, which experiences do you have with this subject? Are there advantages and disadvantages in comparison to the written language?

I did it 1987. (I attach a supplement to my videoreport) After I did the report, I recommended another not doing it. It was a large of preparations and I did in written form, before I made the report in Sign Language. So I felt more of disadvantage than advantage. Perhaps today with the new technologies the advantages are more.

The advantage with the written form is we can change words or sentences which is more hard in Sign Language. If we find a wrong sign or sentence, we must make a new text, I think. But perhaps the present-day technology can solve the disadvantages.

In the course Sign Language – candidate there is a possibility for a report on Sign Language but still my report is only one. Outside the course, we have a videoreport about fingerspellings in Swedish Sign Language

2. Are there special considerations that play a role in reporting in sign language?

If yes, could you please specify?

See above about the disadvantage. I think the student still have to make a preparation in written form. More harder to prepare in video. But I said from my old experiences. My report is around 2 hours and also interpreted in English

3. Are there in the program of Deaf Studies guidelines for reporting in Sign Language? **No**

How do they compare to the guidelines for a written report? **I used same guidelines as for written form, with references, quotes.**

If there are, can you mention them or send me an attachment with these guidelines?

For example, I would like to know about:

- guidelines for the length of the paper in sign language compared to the spoken language (eg.: 10 minutes video against 500 words etc.). **No**
- how to handle quotes and sources of information? **I signed them**
- how to handle if a person signs a mistake and wants to correct this? **I myself made a new text. I hade a capter name or picture between texts. But with the present-day technology, you can better solve the problem.**
- are there guidelines in relation to using 'formal' language? **No guideline. I signed more like as a lecturer**
- are there criteria to review the paper in Sign Language? **My report was not reviewed beside my supervisor.**
- are there guidelines to using a interpreter? **No,**
- etc.

4. How does a paper in Sign Language looks like? Could you give an example?

Lecture in a classroom, I should say. Formal. I used repetitions what I told earlier, like you can turn over the pages backwards. I think there is many topical expressions when I want refer the readers the an eariier subject.

GUIDELINES FOR REPORT
RETNINGSLINJER FOR SEMESTEROPPGAVE
Mellomfagstillegg tegnspråk
INTERMEDIATE COURSE SIGN LINGUISTICS

3 A En tegnspråklig semesteroppgave skal være inntil 30 minutter og i tillegg omfatte skriftlig innholdsfortegnelse og litteraturliste samt et skriftlig sammendrag på inntil 2 sider.

3 A A signing report or assignment shall be of length unto 30 minutes and in addition to the videogram have a written table of contents and a list of literature and also a written summary of length unto 2 pages.

3 B En skriftlig semesteroppgave skal være på inntil 20 maskinskrevne sider og i tillegg ha et videogram med sammendrag på tegnspråk på inntil 3 minutter. Innholdsfortegnelse, litteraturliste og eventuelle vedlegg kommer i tillegg.

3 B A written report or assignment shall be of length unto 20 typed pages and in addition have a videogram with summary in sign language of length unto 3 minutes. Table of contents, list of literature and appendixes are additions to the report.

1. GENERELT

*** Hensikt Purpose**

Hovedhensikten med semesteroppgaven er at studentene skal få øvelse i selvstendig analyse og beskrivelse av tegnspråk gjennom behandling av tegnsproglige data og gjennom bruk og drøfting av litteratur.

Semesteroppgaven er en av komponentene til eksamen på mellomfagstillegg tegnspråk.

*** Problemstilling**

Som utgangspunkt for besvarelsen skal studentene formulere en avgrenset problemstilling. Problemstillingen skal være hentet fra et emneområde som står sentralt i faget, se studieplan for grunn- og mellomfag.

Problemstillingen kan utformes som ett eller flere spørsmål. For eksempel: "Hvilke agentive klassifikasjoner opptrer i norsk tegnspråk?"

Problemstillingen kan også utformes som et tema. Da beskrives det hva som er emnet for oppgaven, hva kandidaten tar sikte på å belyse eller lignende. For eksempel: "Hensikten med besvarelsen er å få belyst noen faktorer som ser ut til å ha betydning for bruk av tegnrommet i norsk tegnspråk".

Problemstillingen skal godkjennes av veileder eller faglig ansvarlig i god tid før eksamen. Frist er nevnt i forelesningsoversikten med tider og steder.

*** Innhold Contents**

Besvarelsen skal inneholde drøfting av problemstilling. En ensidig beskrivelse av eller referat fra teori er ikke tilstrekkelig.

Valg og bruk av litteratur og teori må være relevant for problemstillingen. Besvarelsen skal bygges opp logisk med en indre sammenheng. Det må være rimelig balanse mellom besvarelsen ulike deler. Problemstillingen må være styrende for omfanget av de ulike delene.

Det følgende er ingen innholdsfortegnelse, men punkter som bør inngå i oppbyggingen av besvarelsen:

- innholdsfortegnelse
- bakgrunn for valg og avgrensning av problemstilling
- materiale
- analyse og drøfting
- litteraturliste
- eventuelle vedlegg

*** Veiledning *Instruct***

Studentene kan søke veiledning hos det vitenskapelige personalet ved instituttet når det gjelder problemstilling, disposisjon, besvarelsens oppbygging og bruk av kilder. Som grunnlag for veiledningen skal studentene levere et skriftlig utkast til problemstilling og disposisjon.

Hver student har rett til 2 timers veiledning med oppnevnt veileder. Veiledningstiden kan deles dersom student og veileder finner det hensiktsmessig.

Seminarer er også en form for gruppeveiledning.

*** Prosedyrer for innlevering *Procedures for sending in of the assignment***

Studenten skal innlevere tre (3) eksemplarer av semesteroppgaven samt av tillegget (videokassetter eller skriftlig sammendrag). Studenten skal ikke skrive navnet sitt på oppgaven, men levere den med en forside med navn og tittel på oppgave. Den ansvarlige på instituttet påfører eksamensnummer. Eksamensnummeret må oppgis ved spørsmål om sensur.

*** Sensur *Examination***

Sensuren gjøres kjent ved oppslag på tavlen i 4.etasje i Helga Engs hus.

2. SPRÅKVALG *CHOICE OF LANGUAGES*

Semesteroppgaven kan forfattes skriftlig eller på tegnspråk med videoinnspilling. Dette gjelder valg av to ulike medier, to ulike språk og to ulike genre, så det kreves av kandidaten at denne tenker seg godt om før valg av de to ulike typene.

Den norske skriftlige utformingen av en semesteroppgave har en lang tradisjon, mens den tegnspråklige utformingen er forholdsvis ny. Den norske skriftlige utformingen forutsetter elementære norskkunnskaper og kjennskap til skriveregler. Oppgavetekniske retningslinjer for begge følger nedenfor.

Det advares mot å oppfatte den tegnspråklige utformingen som den letteste løsningen selv for den som har tegnspråk som sitt morsmål. I mange tilfeller kan det tvertimot være ytterst krevende. Det krever en grundig forberedelse før videotekst er bearbeidet tegnspråklig sett. Videoteksten skal altså ikke være en spontan fremførelse. Fallgrubene er fra å snakke usammenhengende i kaffeslabras-stil til å presentere utenat lærte setninger.

Det viktigste er å presentere teksten i en kommunikativ sammenheng.

Genremessig sett er videotekst en forelesning eller et foredrag på tegnspråk. Det anbefales å lage minst et prøveopptak slik at kandidaten kan studere sin kladd før endelig videofremstilling. Alle studenter skal ha fått trening i å presentere begynnelsen eller kladden av sin semesteroppgave overfor sine medstudenter og lærere. Seminardeltagelse er derfor en viktig trening i å legge frem faglig stoff på NTS.

3. OPPGAVETEKNISKE RETNINGSLINJER

Guidelines for presenting the report or assignment

A. Tegnspråklig:

* Omfang **Extension**

En tegnspråklig semesteroppgave skal være inntil 30 minutter og i tillegg omfatte skriftlig innholdsfortegnelse og litteraturliste samt et skriftlig sammendrag på inntil 2 sider.

Belysningen må være tilstrekkelig slik at ansikt og hender er lett oppfattelig for seeren.

Bakgrunnen bør være rolig eller nøytral.

* Tittel **Title or name**

Innledningsvis skal tittelen på semesteroppgaven sies med tegn, f.eks. FORTELLE OM eller ved å utføre anførelsestegn før man viser med tegn semesteroppgaven handler om. Tittelen må skrives på videokassetten

* Disposisjon

Besvarelsen skal innledningsvis bli inndelt i hovedpunkter med f. eks. tegnene FOR-DET-FØRSTE, FOR-DET-ANDRE slik at disposisjonen blir klar. I løpet av besvarelsen bør man vise hvilket hovedpunkt man er i. Overgang til et nytt avsnitt eller ny periode kan markeres med tohåndstegnet FERDIG-MED-TEMAET (to varianter - en med bevegelse til siden, og en med bevegelse i bue nedover). En mer detaljert innholdsfortegnelse hører derimot til det skriftlige tillegget.

* Sitater **Quotations**

Sitater må tydelig markeres i den tegnspråklige tekst. Det markeres ved tegn I-GÅSEØYNE (to krumme H-håndformer) innledningsvis og avsluttes gjerne med SITAT SLUTT/FERDIG. Den siterte forfatter nevnes helst innledningsvis slik #W(ALLIN) SKRIVE 1994, eller slik etter sitatet er utført med persontegn BERG-MANN SA 1990 a. Sitatene er selvsagt oversatt til tegnspråk fra skriftlig versjon, eller sitatene kan vises skriftlig i videobildet

* Eksempler

Når det vises tegneeksempler, bør det være en kort pause før og etter eksemplet, gjerne med å si JEG VISE TEGNEKSEMPEL.

B. Skriftlig: The written

*** Omfang Extension**

En skriftlig semesteroppgave skal være på inntil 20 maskinskrevne sider og i tillegg ha et videogram med sammendrag på tegnspråk på inntil 3 minutter. Innholdsfortegnelse, litteraturliste og eventuelle vedlegg kommer i tillegg. Margen skal være 3-3 ½ cm på venstre side og 3 cm på høyre side. Linjeavstand skal være 1 ½ - ved sitat skal linjeavstanden være 1. Bruker man PC, skal skriftstørrelsen være 12. Skrifttypen bør være Times, New York eller lignende.

*** Innholdsfortegnelse/disposisjon Table of contents**

Besvarelsen skal inndeles i avsnitt. Dette skal fremgå av innholdsfortegnelsen. Hoved- og underoverskrifter kan markeres ved bruk av tall, f.eks. slik:

- 2. KLASSIFIKATORER I NORSK TEGNSPROG
 - 2.1 Klassifikatorer i andre tegnsprog
 - 2.2 Kategorier
 - 2.3 Dimensjonalitet

Delingen kan også markeres ved bruk av understrekninger, kursiv og/eller store og små bokstaver.

*** Sitater med henvisninger i løpende tekst Quotations**

Sitater bør ikke overskride 6-7 linjer. Engelske sitater bør ikke oversettes. Ved direkte sitat fra bøker eller tidsskrifter vises det til forfatterens etternavn og bokens/tidsskriftets utgivelsesår samt til sidetallet slik:

”.....” (Wallin 1994, s 58)

Har forfatteren skrevet flere titler sammen år som det refereres til i litteraturlisten, markeres dette ved a, b osv etter årstallet, slik:

”.....” (Bergmann 1990 b, s 2)

Ved fri gjengivelse av synspunkter fra andres forfatterskap refereres det til forfatternavn og årstall. Hvis det henvises til flere, nevnes disse i kronologisk rekkefølge. Eksempler på dette er:

”Vonen (1997) hevdet at det var meget viktig å skille her...”

”Dette synspunktet er tatt opp av flere (Schröder 1987, Engberg-Pedersen 1988)...”

Det kan også gjelde tegneksempler fra video, og da nevnes fortelleren og årstall, for eks. Rougnø (1990).

*** Litteratur- og videoliste List of literature and videograms**

Bare forfattere og verker det er henvist til i teksten skal med i litteraturlisten. Følgende skal med i litteraturhenvisningene: forfatter(e) eller redaktør(er), tittel, utgiversted, forlag, utgivelsesår.

Eksempel:

Kyle, I. & Woll, B.: Sign Language, Cambridge: Cambridge University Press, 1985

Battison, R.: Lexical Borrowing in American Sign Language, Silver Spring, MD, Linstok Press, 1978

Vogt-Svendsen, M.: Norske døves tegnspråk. Pedagogiske og lingvistiske aspekter, Trondheim, Tapir, 1983

Hvis du viser til et kapittel eller en artikkel fra en bok, henviser du ved å vise til forfatter av kapitlet, bokens redaktør(er), tittel, utgivelsessted, forlag og årstall på tilsvarende måte som i eksemplet:

Engberg-Pedersen, E.: Proformer i dansk tegnsprog. I Britta Hansen (red.): Tegnsprogforskning og tegnsprogbrug. København, Døves Center for Total Kommunikation, 1985

Ved henvisning til tidsskriftartikler skal følgende opplysninger være med: forfatter, artikkelens tittel, tidsskriftets navn, nummer, sidetall og årstall. Tidsskriftets navn skal understrekes. Eksempel på henvisning er:

Stokoe, W.C.: Semantic Phonology. I Sign Language Studies nr. 71, s 107-114, 1991

Ved henvisning til offentlige publikasjoner som Stortingsmeldinger, innstillinger og offentlige utredninger skal departement, nummer og tittel på publikasjonen, utgivelsessted og årstall være med. Eksempler på henvisning er:

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartement: St.meld 33 (1991-92): Kunnskap og kyndighet. Om visse sidere ved videregående opplæring. Oslo, 1992

Kirke- og undervisningskomiteen: Innst.S.nr 200, 1991-92: Innstilling fra...om visse sider ved videregående opplæring. Oslo 1992

Eksempler på henvisning til lover:

Barnehageloven: Lov av 6.juni 1975 nr.30 om barnehaver mv m/endringer sist ved lov av 27.mai 1983 og forskrifter av 1.mars 1984. Oslo. Grøndahl, 1984

Eksempler på henvisning til WWW-sider med datoer, der den siste datoen refererer til når det er blitt printet ut:

Gladstø, S (1997): Standarder for skriftlige arbeider på mellom- og hovedfagsnivå. www.hf.ntnu.no/ikm/standard.htm, Februar 1997/12.02.0

*** Videoliste:**

Eksempler på henvisning til video:

Rougne, Gøsta: Ulv etter sleden. Ål folkehøyskole, Ål 1990.

UNIVERSITY OF
STOCKHOLM

Institute of Linguistics
Department of Sign Language

1987

Lars Wallin

Supplement for

Forskning om teckenspråk, Videogram 2
(Research on Sign Language, Video report 2)

NON-MANUAL ANAPHORIC REFERENCE IN SWEDISH SIGN LANGUAGE

Preface to the English edition

The video report is partly a report from the research project Sentence Structure in Swedish Sign Language, financed by the Council for Research in the Humanities and Social Sciences, partly a degree project in the Advanced Course in Sign Language at the University of Stockholm. Projectleader has been Brita Bergman.

This supplement is mainly intended to be an index to the videotape. To facilitate "leafing through" the videotape there is a list of the headlines displayed between the video sections. The videotape is available with interpretation into spoken English.

The supplement has been translated into English by Anna-Lena Nilsson.

CONTENTS

	page
Summary of the videoreport	1
Index to the videoreport	8
References	13

NON-MANUAL ANAPHORIC REFERENCE IN SWEDISH SIGN LANGUAGE SUMMARY

Background

In descriptions of how reported speech is expressed in Sign Language the concept "role-taking" is often used. The signer is said to take on a certain role by shifting the (upper) body to various positions.

The aim of this investigation was to describe more closely the use of body shift in Swedish Sign Language, especially in connection with reported speech, and to try to answer the question: When the signer points at him/herself using the pronominal pointing, INDEX-c 1), how does the addressee know when the pointing refers to the signer and when it refers to another person? How is this related to "role-taking"?

As will be shown by the following, the hypothesis of "role-taking" through body shifting has not been confirmed. It therefore seems as if this type of reference in Swedish Sign Language differs from that of other sign languages.

Pronominal pointing

In many articles on American Sign Language (Friedman 1975, Wilbur 1979) an analysis based on traditional pronoun systems (i.e. personal pronouns) is used when reference with pointing or body shifting is discussed. E.g.: "An index which is oriented and moving towards the signer serves as the 1P pronoun" (Friedman 1975:948). "The signers body can shift position for third person references to other points(...)" (Wilbur 1979:106). A description like that does not apply to Swedish Sign Language. Ahlgren (1984) has shown that the pronouns in Swedish Sign Language are founded

on different principles than those of (spoken) Swedish. Swedish uses participant roles in a speech event. 'Jag' (I/first person) refers to the speaker and 'du' (you/second person) refers to the addressee. Third person 'han/hon' (he/she) refers to the person discussed and is not a participant role in the speech event. Swedish Sign Language on the other hand uses positions indicated by (pronominal) pointings. The signer refers to him/herself by pointing at him/herself (INDEX-c), to the addressee by directing the pointing to his/her position and to the person being discussed by pointing at his/her position.

Gaze direction as a turn-taking regulator

Another common view on the pronoun system in signed languages is to consider the eyes part of the pronouns (see e.g. Baker & Cokely 1980, Bergman 1981, Engberg-Pedersen et.al. 1981). Different gaze direction is said to constitute the difference between the pronouns "you" and "he/she". But in this report I show that the eyes have another function, that of turn-taking regulators. The gaze direction signals who you are talking to, the manual pointing indicates who the signer is referring to. The two functions cooperate in the actual speech event.

Ex:

eyes: +C-----

hands: SICK INDEX-mr

Eng.transl: He/she is sick. 1)

The gaze direction signals that the utterance is directed to the person the signer has eye contact with. The pointing refers to the person who is sick, the person who is at a position slightly to the right of the signer.

Points of reference

In the example above the person who is discussed is imagined to be present in the speech event. For a person who is not present a point of reference can be established in the area in front of the signer. Each point of reference is associated with one referent. When you want to refer to a particular referent you point at the point of reference the referent is associated with. With anaphoric reference (using INDEX) a point of reference that has earlier been established can be used.

Non-manual reference

The points of reference can be used for anaphoric reference in other ways than by pointing in the direction of their positions. In papers on American Sign Language (Friedman 1975, Mandel 1977, Wilbur 1979 and others) it is said that referents are marked by shifting the body to different positions. The body is shifted according to the point of reference associated with the referent, as if the signer is located in that position. To refer to another person the body is shifted according to the position of the point of reference for the other referent. This is what has been called role-taking. But in my material from Swedish Sign Language I have found no example where body shift is used as a marker of anaphoric reference. There are, however, movements of the head according to the referents' respective points of reference. But, the head cannot act as an independent marker. There are examples where the head is turned in two different directions though the same person is referred to, whereas in other cases there is no head movement at all when referring to two different persons. So with head movement only, the non-manual anaphoric reference cannot be made unambiguously. Unambiguous reference, however, is possible when using the eyes. In the utterances where no head movement was used it was the eyes that separated the referents. Marking the referent is done by directing the gaze from that person's point of reference. In the case where the head is held in different positions, though the same person is being referred to, the gaze direction is constant.

On a comparison between the head and the eyes it is shown that it is mainly the eyes that mark the referent in the non-manual reference. The head has a subordinate role as a complement to the eyes, a kind of co-articulation.

Body shift may occur in Swedish Sign Language but usually in a situation when the distance between the addressee and the signer is great, for example at a meeting with many participants. The body shift is often added to give extra redundancy to the utterance.

In descriptions of American Sign Language body shift is treated as the primary marker. The eyes and the head are mentioned in the articles, but they are of lesser importance and are treated as secondary in relation to the body shift.

INDEX-c and non-manual anaphoric reference

Reported speech

INDEX-c often occurs when the signer retells what somebody said, that is to say in reported speech. The reporting can be done in two different ways, one of which is to retell it both in content and form, as if the referred person had made the utterance him/herself, i.e. by using direct speech. With indirect speech only the content is retold. Depending upon which type of report is being used INDEX-c can refer to the signer him/herself as well as to another person. Before showing how this is done I would first like to discuss how the two types of reported speech are distinguished in Swedish.

Liddell (1980) in his book on American Sign Language writes that if the body is in the neutral position during the actual quotation, then it is indirect speech. If the body's position has been changed, then it is direct speech. He shows this with the following example (1980:121):

1a) Direct speech

JOHN (SAY) shift PRO.1 TIRED
'John said, "I'm tired."'

1b) Indirect speech

JOHN SAY PRO.3 TIRED
John said he was tired.

In the first example there is body shift. This means that the position of the body is changed when the quotation starts with PRO.1 (=1st person, a pointing to the signer him/herself). During the whole second utterance the body remains in the neutral position. Instead the pointing PRO.3 is directed towards the person referred to.

In Swedish Sign Language it is the eyes that separate the types of reported speech. If you maintain eye-contact with the addressee during the report it is indirect. If not, it is direct:

2a) Direct report:

eyes: +C-----ml-----
hands: INDEX-mr FINISH SAY MANY TIMES ME INDEX-m1 CAN BECOME

eyes: -----
hands: MUCH BETTER IF INDEX-m1 WANT-TO

Eng. transl: They have told me many times: "You could be much better if you want."

2b) Indirect report:

eyes: +C-----
hands: INDEX-mr FINISH SAY MANY TIMES ME INDEX-c CAN BECOME MUCH

eyes: -----
hands: BETTER IF INDEX-c WANT-TO

Eng. transl: They have told me many times that I could be much better if I want.

In example 2a (direct) the signer maintains eye-contact with the addressee in the beginning. When the reporting of the actual utterance is to start, the gaze direction changes to a point slightly to the left of the signer. This means that the eyes then refer to the person the signer says has produced the utterance. The point of reference for the referent had earlier been established in the position slightly to the right of the signer with INDEX-mr. The eye-contact in example 2b (indirect), on the other hand, is maintained throughout the utterance.

As can be seen INDEX-m1 in example 2a and INDEX-c in example 2b refer to the same person, in this case the signer him/herself. That is to say, pointings in different directions can refer to the same person.

INDEX-c

But on the other hand one and the same pointing, INDEX-c, can refer to different persons, and this depends on whether there is eye-contact or not. If there is eye-contact with the addressee INDEX-c refers to the signer him/herself. If there is no eye-contact when using INDEX-c the pointing refers to the referent whose point of reference the gaze is directed from. See the following example:

3a) INDEX-c refers to the signer him/herself.

eyes: +C-----
hands: TIERED INDEX-c
Eng.transl: I am tired.

3b) INDEX-c refers to another person or the signer him/herself.

eyes: -C-----
hands: TIERED INDEX-c
Eng.transl: "I am tired"

Articles on American Sign Language (Friedman 1975, Wilbur 1979, Mandel 1977 and others) do not mention the eyes here but mention the body. It is said that the signer refers to him/herself if the body is in the neutral position and to another person if body shift is used.

But if we look at how INDEX-c is used above in combinations with gaze direction (3b) INDEX-c can refer to the signer him/herself, namely if it is the signer him/herself who has made the reported utterance and then retells it in the form of direct report. That is to say, the interpretation of INDEX-c depends on whether non-manual anaphoric reference with gaze direction occurs at the same time.

Footnote

1) English words typed with capital letters represent signs. Small letters after a sign gloss indicate directions and positions in relation to the signer (cf. Engberg-Pedersen et al):

r=right, l=left, c=center (close to or in contact with the signer's body), m=middle (in front of the signer), ml=to the left of m, mr=to the right of m. +C denotes that the signer has eye-contact with the addressee, -C that there is no eye-contact.

INDEX TO THE VIDEOREPORT

"NON-MANUAL ANAPHORIC REFERENCE IN SWEDISH SIGN LANGUAGE"

CASSETTE 1	MIN.
1. Preface FÖRORD	1
2. What is meant by the title? VAD BETYDER RUBRIKEN? A short explanation of the terminology in the title. Also a short comment on the background of the investigation.	4
3. What has been written by researchers? VAD HAR FORSKARNA SKRIVIT? Short summaries of different papers that are relevant to the investigation. As a conclusion there is a comment on how the results of this investigation differ from those of others.	
3.1. Introduction INLEDNING	7
3.2. FRIEDMAN, 1975: Space, Time and Person Reference in American Sign Language	9
3.3. WILBUR, 1979: American Sign Language and Sign Systems	11
3.4. MANDEL: Iconic Devices in American Sign Language (in FRIEDMAN, 1977)	15
3.5. BELLUGI & FISCHER, 1972: A Comparison of Sign Language and Spoken Language	17

3.6. BAKER & COKELY, 1980:	19
American Sign Language: A Teacher's Resource Text on Grammar and Culture	
3.7. LIDDELL, 1980:	21
American Sign Language Syntax	
3.8. Summary and comments	24
SAMMANFATTNING OCH KOMMENTAR.	
4. Referent	26
REFERENT	
5. Pronouns	28
PRONOMEN	
(After Ahlgren, 1984)	
Pronominal reference in Sign Language and Spoken Language are founded on different principles. Sign Language uses positions and Spoken Language uses roles in speech events.	
6. The eyes' function in a speech event.	33
ÖGONENS FUNKTION VID SAMTAL	
In a speech event gaze direction signals who is being addressed whereas a pointing indicates the referent.	
6.1. Introduction	33
INLEDNING	
6.2. Who is being addressed?	35
VEM BLIR TILLTALAD?	
6.3. Gaze direction and pointings - different functions	38
BLICKRIKTNING OCH PEKNING - OLIKA FUNKTIONER	

7.	Non-manual anaphoric reference	45
	ICKE MANUELL ANAFORISK REFERENS	
	Sections 7.2-5 deal with the head's different positions in relation to the points of reference. In the section about the eyes (7.6-7) the different directions of the gaze are dealt with, also in relation to the points of reference. Finally (in 7.9) the use of the head and the eyes are contrasted to ascertain which of them mainly marks the referent, it proves to be the eyes.	
7.1.	Introcuction	
	INLEDNING	
7.2.	The head	47
	HUVUDET	
7.3.	Movements of the head: horizontal	50
	HUVUDVRIDNING	
7.3A	Example: The three mice	50
	EXEMPEL: DE TRE MÖSSEN	
7.3B	Example: The Deaf American - The German teacher of the deaf	52
	EXEMPEL: DÖV AMERIKAN - TYSK DÖVLÄRARE	
CASSETTE 2		MIN.
7.3C	Example: The father - The journalist	0
	EXEMPEL: PAPPAN - JOURNALISTEN	
	Footnote to the previous example	6
	FOTNOT TILL DET FÖREGÅENDE EXEMPLET	

7.4. Movements of the head: vertical HUVUDBÖJNING	8
7.5. Summary SAMMANFATTNING	16
7.6. The eyes ÖGONEN	17
7.7. The gaze direction BLICKRIKTNINGEN	20
7.7A Example: The three mice EXEMPEL: DE TRE MÖSSEN	22
7.7B Example: The Deaf American - The German teacher of the deaf. EXEMPEL: DÖV AMERIKAN - TYSK DÖVLÄRARE	23
7.7C Example: The father - The journalist EXEMPEL: PAPPAN - JOURNALISTEN	26
7.8. Examples with three referents EXEMPEL MED TRE REFERENTER	28
7.9. Conclusion: The eyes and the head SLUTSATS: ÖGONEN OCH HUVUDET	29
8. Points of reference REFERENSPUNKTER The ways of establishing points of reference in the various examples are partly dissimilar. Establishing one of two points of reference is done in the usual way with a localizeable sign. The establishing of the second point of reference is done in another way. How? An answer to that question is discussed in this section.	36

9.	Direct and indirect report	44
	DIREKT OCH INDIREKT ANFÖRING	
	These two concepts are explained in this section.	
	In Swedish Sign Language the two types of report are separated by using eye contact or no eye contact.	
9.1.	The gaze direction	44
	BLICKRIKTNINGEN	
9.2.	Different direction of pointing - same referent	53
	Same direction of pointing - different referents	
	OLIKA PEKRIKTNING - SAMMA REFERENT	
	SAMMA PEKRIKTNING - OLIKA REFERENT	
	 CASSETTE 3	 MIN.
9.3.	Reported questions	1
	ANFÖRING AV FRÅGETYP	
	Having eye-contact with the addressee is the usual way to mark a question in Swedish Sign Language. This does not seem to be the case when reporting a question.	
10.	The body	5
	KROPPEN	
	Even if bodyshift as a marker of referent has not occurred in the analyzed material it does exist in certain contexts in Swedish Sign Language, e.g. when the addressee is some distance away.	

REFERENCES

- Ahlgren, I. (1984): Persondeixis i svenska och i teckenspråk.
Forskning om teckenspråk nr XIV. Stockholms universitet,
Institutionen för Lingvistik.
- Baker, C. (1980): Sentences in American Sign Language.
I C. Baker & R. Battison (Eds.), Sign Language and the
Deaf Community. Essays in honor of William C. Stokoe.
National Association of the Deaf (USA).
- Baker, C. & Cokely, D. (1980): American Sign Language a
teacher's resource text on grammar and culture. Silver
Spring, Maryland: T.J. Publishers, Inc.
- Bellugi, U. & Fischer, S. (1972): A comparison of sign
language and spoken language. Cognition 1:173 - 200
- Bergman, B. (1982): Några satstyper i det svenska
teckenspråket. Forskning om teckenspråk nr XI.
Stockholms Universitet, Institutionen för Lingvistik.
- Engberg-Pedersen, E., Hansen, B. & Kjaer Sorensen, R. (1981)
Döves tegnsprog. Traek af dansk tegnsprogs grammatik.
Köpenhamn: Arkona.
- Friedman, L. (1975): Space, Time and Person reference in
American Sign Language. Language 51: 940 - 961.
- Liddell, S. (1980): American Sign Language Syntax. The Hague,
The Netherlands: Mouton Publishers.
- Mandel, M. (1977): Iconic Devices in American Sign Language.
I L. Friedman (Ed.), On the Other Hand, New Perspective
on American Sign Language. New York: Academic Press, Inc.
- Wilbur, R. (1979): American Sign Language and Sign Systems.
Baltimore, Maryland: University Park Press.

In the series "FORSKNING OM TECKENSPRÅK" FOT (Research on Sign Language) the following issues have so far been published:

- I (1976) Ahlgren, I: "Rapport om planering och förarbete i projektet "Tidig språklig kognitiv utveckling hos döva och gravt hörselskadade".32 pp.10 SEK
- *II (1978) Bergman, B: The first national symposium on sign language research and teaching.
Ulfsparre, S: Teaching sign language to hearing parents of deaf children.
Ahlgren, I.: Early linguistic cognitive development in the deaf and severely hard of hearing. 15 pp.
- *III (1979) Bergman, B: Dövas teckenspråk - en inledning. 43 pp.
- *IV (1978) Bergman, B: Current development in sign language research in Sweden. 7 pp.
- *V (1979) Ahlgren, I: Om språkutveckling hos hörande och döva. 12 pp.
- VI (1980) Ahlgren, I: Projektet "Tidig språklig kognitiv utveckling hos döva och gravt hörselskadade": Arbetssätt och erfarenheter.
Döva barn och vuxna döva. 28 pp.10 SEK
- VII (1980) Ahlgren, I: Döva barns teckenspråk. 26 pp.10 SEK
- VIII (1982) Wallin, L: Sammansatta tecken i svenska teckenspråket. 27 pp.15 SEK
- IX (1982) Ozolins, B: Lördagsskolan 1977-78. 20 pp.10 SEK

- X (1982) Bergman, B: Teckenspråkstranskription. 43 pp. 15 SEK
- XI (1982) Bergman, B: Sign Typology. 21 pp.
 Verbs and Adjectives: Some Morphology Processes
 in Swedish Sign Language. 13 pp.
 On Localisation i the Swedish Sign Language.
 13 pp.
 Några satstyper i det svenska teckenspråket.
 15 pp. 20 SEK
- (1982) Bergman, B: Studies in Swedish Sign Language
 (Summary of FOT nr III, X and XI). 30 pp. 8 SEK
- XII (1982) Svartholm, K: Döva och samhällets skrivna språk.
 En forskningsöversikt och en tillbakablick.
 70 pp. 20 SEK
- XIII (1984) Ahlgren, I: Döva barn och skriven svenska.
 43 pp. 20 SEK
- XIV (1984) Bergman, B: En jämförelse mellan några dynamiska
 och statiska satser i svenska och teckenspråk.
 14 pp.
 Bergman, B & L Wallin.: Satsstruktur i det
 svenska teckenspråket. 11 pp.
 Bergman, B: Verb och adjektiv: Några morfologiska
 processer i svenska teckenspråket. 12 pp.
 Ahlgren, I: Persondeixis i svenska och i
 teckenspråk. 11 pp. 20 SEK
- XV (1987) Thurén: Döva i Sverige - en delkultur?
 22 pp. 15 SEK

VIDEO REPORTS

- I (1981) Bergman, B & L-Å Wikström: Svenska
handalfabetet och bokstaverade tecken.
(Black and white, no sound) 49 min.
Charge for copying: 50 SEK plus cassette price.

Tryckt supplement till Videogram I med
innehållsbeskrivning 15 pp. 5 SEK

- II (1985) Wallin, L: Non manual anaphoric reference
in Swedish Sign Language.
(Color, available with interpretation
into spoken English or Swedish) 126 min.
Charge for copying: 50 SEK plus cassette price.

Printed supplement for Video II with a
description of the content. 5 SEK

* = out of print

MISCELLANEOUS

Ahlgren, I & B Bergman (eds): Papers from the first
international symposium on sign language research.
Leksand: SDR, 1980. 299 pp. 30 SEK

Ahlgren, I & H Björneheim: Tvåspråkighet och dövlarar-
utbildning.

Ahlgren, I: Lingvistik och språkundervisning. Särtryck
ur Nordisk tidskrift för dövundervisningen, nr 1
1981. 17 pp. 6 SEK

Orders to be mailed to: Stockholms Universitet, Institutionen för
lingvistik, 106 91 Stockholm. Telephone: 08-162347.

Questions about making a report in sign language

For common information

Name: Guri Amundsen

Profession/description: Lecturer

Module(s) you give: Norwegian Sign Language didactics (for Deaf teacher students 1994-2006), Norwegian Sign Language discourse theory (interpreter students), Interpreting (interpreter students)

E-mailaddress: guri.amundsen@hist.no

If possible for further contact, your Skype / MSN address: I have a Skype address at home, I'm sorry I don't remember it at the moment.

Or, if you prefer me to contact you by Skype or MSN directly, instead of answer these questions in written English, please let me know.

1. *Are there in the Deaf Studies course on your university/college possibilities to make a report in sign language? If yes, which experiences do you have with this subject? Are there advantages and disadvantages in comparison to the written language?*

From 1994 to 2006 when we had a teacher education program for Deaf students at our university college, the students handed in nearly all of their assignments – in a variety of genres – in the course called “Didactics of Norwegian Sign Language” in Norwegian Sign Language (NSL). Some of the students also delivered assignments – including reports – in other subjects such as pedagogy in NSL. In the subjects taught by non-signing teachers, the videos with reports were voiced over by interpreters. The technology used in the nineties was VHS, towards the end of the period we used pc-based digital video. We have a language laboratory that both Deaf teacher students and hearing NSL and interpreter students use. The language lab was digitalized in the early 2000's.

It was interesting to observe that Deaf students had similar problems in structuring their sign language texts that hearing students had in structuring their written texts. That is, how to create a structured and coherent text as a new and inexperienced student in higher education. Even though the Deaf students at the time were pleased to be able to do assignments in NSL – expressing their thoughts in a language they mastered, they did at times “complain” that they couldn't edit their sign language texts in the same manner that written texts can be edited on a computer. We also discussed the challenges of developing sign language terminology for subject matter that they had only encountered in Norwegian (or to some extent Swedish, Danish or at that time to a very small extent in English) either in their text books or in lectures. I might add also that the Deaf teacher students in the nineties had little or no prior experience of doing assignments in Norwegian Sign Language, and they had not studied the language as a subject in their own

primary and secondary schooling. In many ways, the students were pioneers within the area of creating mediated texts in Norwegian Sign Language.

*2. Are there special considerations that play a role in reporting in sign language?
If yes, could you please specify?*

Memory props and finding or developing a suitable level of formality were certainly special considerations. The students soon worked out memory props in the form of written outlines more or less modeled on the genres of written reports. We discussed the advantage of writing notes or keywords instead of writing sentences in Norwegian. Sometimes students would write a particular sentence or paragraph in the grammar or sign order of NSL.

Finding the right level of formality and still being able to communicate in an interesting and engaging way was a challenge. As signed languages do not have a long tradition of being mediated (ie fixed to some kind of medium), it was rather challenging to develop mediated genres. To be quite honest, some of the sign language texts were terribly monotonous and boring (as are written texts from inexperienced hearing students). We gradually found out that the genre had to be closer to a (preferably interesting and engaging) lecture than to a written report. The students had to imagine that they were delivering a well-researched, well-prepared lecture to their peers.

3. Are there in the program of Deaf Studies guidelines for reporting in sign language?

How do they compare to the guidelines for a written report?

To begin with, we (the Deaf students and I) “fumbled a bit in the dark”. We had no precedence for how to make reports in NSL. We discovered that following the guidelines for written reports didn’t really work that well. Genres have to emerge and evolve within a language and a culture on the terms and conditions of the language users of that particular language and culture. (Among the researchers that have done comparative studies are:

Christie, K., D.M. Wilkins, B.H. McDonald & C. Neuroth-Gimbrone (1999): GET-TO-THE-POINT: Academic Bilingualism and Discourse in American Sign Language and Written English. In: Winston, E. (ed.) *Storytelling and Conversation. Discourse in Deaf Communities*. Washington, D.C.: Gallaudet University Press. In series: (The Sociolinguistics in Deaf Communities series). pp. 162-189).

I think it is important not to copy or adopt the guidelines of one language or culture and superimpose them on another language and culture. But it is ok to “borrow and steal” as the result of informed and conscious choices.

If there are, can you mention them or send me an attachment with these guidelines?

As both Deaf students earlier and current hearing interpreter students do assignments in different genres, we generally agree on the guidelines from assignment to assignment.

For example, I would like to know about:

- *Guidelines for the length of the report in sign language compared to the spoken language (eg.: 10 minutes video against 500 words etc.).*
- I think we arrived at a sort consensus that a written page corresponded to approximately 2 minutes. But again, it is a question of what the topic – and the point – of the assignment is. Students have turned in excellent reports of 15 minutes length, but I have also received an excellent exam that was close to an hour long. Many of the best exams were between 20 and 30 minutes in length. Reports – especially from teacher training practice – were often a bit longer than exams.
- *how to handle quotes and sources of information?*
- Instead of using verbatim quotes, they rephrased what they were referring to, but included the reference, ie “TWO AUTHORS P-A-D-D-E-N AND H-U-M-P-H-R-I-E-S 1988 WRITE...”. As my colleague Aase wrote, it really is easier to write a reference list, and the teacher grading the assignment can glance at it while looking at the sign language text.
- *how to handle if a person signs a mistake and wants to correct this?*
- Depending on the type of assignment, the genre of the assignment and amount of time allotted to the assignment, the students could either make a draft and then revise it, or they could add corrections at the end.
- *are there guidelines in relation to using ‘formal’ language?*
- As I wrote earlier, it is important to let the genre evolve. We never formalized any guidelines, but gradually a consensus emerged as to what was formal enough, but at the same time interesting and engaging to look at.
- *are there criteria to review the report in Sign Language?*
- I divide my criteria in three main areas: 1.content, 2.global structure and coherence, 3.specific sign language use. As in any review of any assignment, the most crucial question is does the SL text/report/essay/etc reflect the given assignment, ie does it “answer the question” in a well-grounded manner. I worked quite a lot in the responses I gave my Deaf students to develop their sense and understanding of structure and coherence in text. The third area – specific sign language use was a bit delicate as I am not a native signer, and I didn’t always feel comfortable “correcting” the sign language of my students. Sometimes I would phrase my response as a question: Might such and such a way of phrasing a notion or idea be preferable. Another strategy I used with Deaf students was to use process-oriented methods of working with texts and language and encourage them to give each other constructive feedback on their texts and language use.

(They were after all training to become teachers.)

- *are there guidelines to using a interpreter?*
- Although I have done a voice-over of one exam in pedagogy or education theory (back in 1995, probably one of the first exams videorecorded in Norwegian Sign Language), I don't really know if there are guidelines for interpreting reports in NSL. I could ask interpreter colleagues if you are interested.

3. *How does a report in sign language looks like? Could you give an example?*

Would you like a description of the structure of a NSL report in English? Could you explain a bit more what you would like an example of?

Bijlage 1	Uitwerking gesprek masterstudent
Bijlage 2	Vragenlijst masterdocenten
Bijlage 3	Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal
Bijlage 4	Analyse Gebarentaalteksten
Bijlage 5	Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent
Bijlage 6	Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerste fase verslag
Bijlage 7	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie
Bijlage 8	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal (dvd)

Bijlage 7: conceptgids voor verslaglegging in Gebarentaal

De gids voor verslaglegging in Gebarentaal is verdeeld in zes clusters, te weten:

- inhoud
- taalgebruik
- vorm
- beoordelaar/'lezer'
- voorbereiding
- technische mogelijkheden

Inhoud

1. Auteur (gebaarder): naam, achtergrond en hoedanigheid
2. Inkaderen van opdrachtoomschrijving en doel van het verslag
3. Opbouw van de inhoud: hoe ziet de indeling eruit?

Taalgebruik

1. Formeel/informeel
Wat is formeel taalgebruik? Daarbij valt te denken aan
 - a. correcte articulatie van gebaren (te vergelijken met goede spelling in geschreven taal);
 - b. neutrale gezichtsuitdrukking (met gebruikmaking van non-manuele signalen als grammaticaal onderdeel van de Gebarentaal);
 - c. eventueel iets lager gebaartempo;
 - d. keuze van gebaren, passend in de context van het verslag.
2. Wanneer gebruik je welke taal?
Net bij een geschreven verslag ontkomt men er in een Gebarentaalverslag soms niet aan om delen uit een andere taal over te nemen, bijvoorbeeld citaten uit het Nederlands of het Engels. Hieronder volgt een aantal voorstellen:
 - a. Nederlandse Gebarentaal als voertaal;
 - b. Nederlands met Gebaren en/of handalfabet bij het noemen van bijvoorbeeld de titel van een boek of andere geraadpleegde literatuur; geschreven Nederlands/Engels voor (langere) quotes, definities;
 - c. een combinatie van bovenstaande opties, bijvoorbeeld in Gebarentaal of in Nederlands met Gebaren de literatuur aanhalen en de literatuur in geschreven Nederlands/Engels bij het filmpje zetten.
3. Afstemming/contact met de beoordelaar/'lezer': een inschatting maken van de (voor)kennis van de lezer, wat weet en begrijpt hij/zij?

Vorm

Leesbaarheid van een geschreven verslag is van groot belang, dat gaat eveneens op voor een Gebarentaalverslag. Ten behoeve van 'leesbaarheid' hoort de vormgeving

zodanig te zijn dat zij niet afleidend is van de boodschap (te vergelijken met een geschreven verslag dat men ook niet op gekleurd papier afdruckt bijvoorbeeld).

Hieronder volgen een aantal aandachtspunten:

1. Lay-out

- a. Visuele vormgeving van een Gebarentaalverslag.
Zorg voor redelijk seizoenneutrale (niet te zomers of te winters), gepaste kleding (geen strepen, of drukke kleurpatronen), een rustige achtergrond en voor voldoende licht.
Wees hierin consistent gedurende het Gebarentaalverslag.
- b. Ten behoeve van prettige leesbaarheid is het aan te bevelen om een evenwichtige verdeling te maken tussen het oogcontact met de 'lezer' en het kijken op het papier. Tracht zoveel mogelijk je blik te richten op de 'lezer'. Zet het verhaal bijvoorbeeld in steekwoorden op papier en hang het papier ter hoogte van de camera. Maak indien mogelijk gebruik van *autocue*, een scherm waarop een tekst kan worden weergegeven.
- c. Visualiteit van een Gebarentaalverslag. Hierbij valt te denken aan het gebruik van illustraties die de inhoud van een geschreven verslag ondersteunen zoals grafieken en andere afbeeldingen. In een Gebarentaalverslag is deze visuele ondersteuning van nog groter belang.
 - I. Voor 'visuele fixering' (het 'vangen' van het vluchtige van de Gebarentaal) kan men denken aan steekwoorden/termen bij een Gebarenfilmpje bij het behandelen van begrippen uit het Nederlands of uit een andere taal.
 - II. Visualiseer quotes door middel van de H-vingers ("...").
 - III. Voor visuele herkenning of juist om te onthouden is het prettig om bij het vermelden van een boek een 'fysiek' exemplaar tijdens de opname daadwerkelijk te tonen of een illustratie te laten verschijnen met de voorkant van dat boek.
 - IV. Maak de overgang van het ene naar het andere hoofdstuk of van de ene naar de andere paragraaf visueel door in Gebarentaal een 'bruggetje' te creëren: in Gebarentaal of op andere visuele wijze.
 - V. Maak indien relevant gebruik van symbolen, pictogrammen, foto's, illustraties.
- d. Quotes en andere verwijzingen. Hier volgen suggesties met mogelijke voor- en nadelen:
 - I. citaten letterlijk overnemen uit een brontaal, bijvoorbeeld uit het Engels of uit het Nederlands visualiseren in tekst naast of onder het Gebarenfilmpje;
 - II. citaten in geschreven taal (Nederlands of een andere taal) letterlijk overnemen in Nederlands met Gebaren (zie ook taalgebruik);

- III. citaten in geschreven taal (Nederlands of Engels) omzetten in Gebarentaal;
- IV. citaten uit Gebarentaal (bijvoorbeeld een geïnterviewde Gebarentaalgebruiker) letterlijk overnemen d.m.v. knippen en plakken;
- V. citaten uit Gebarentaal overnemen in eigen Gebarentaal ('nagebaren') indien de geïnterviewde bijvoorbeeld niet herkenbaar op de film wenst te zijn, of wanneer de oorspronkelijke Gebarentaaltekst niet voldoende helder is;
- VI. bij alle quotes in Gebarentaal of Nederlands met Gebaren: visualiseer deze met behulp van de H-vingers ("...").

2. Wijzigingen aanbrengen

- a. Inhoudelijke vergissingen of 'vergebaringen' - slips of the hand – dienen zo veel mogelijk ter plekke te worden gecorrigeerd door een opname overnieuw te doen.
- b. Wanneer een vastgesteld aantal 'vergebaringen' per Gebarentaalverslag wordt toegestaan, maak dan duidelijk dat je je fout wil herstellen. Dat kan bijvoorbeeld op deze manieren:
 - I. Je gebaart dat je je vergist en schuift met je handen als het ware een foute zin terzijde.
 - II. Je gebaart dat je je vergist en je gebaart achterwaarts om als het ware aan te geven dat de opname teruggespoeld wordt om vervolgens aan een nieuwe zin te beginnen.
- c. Het verwerken van feedback van de beoordelaar kan men op verschillende wijzen doen:
 - I. het betreffende stukje opname verwijderen en de goede versie ertussen monteren;
 - II. opname met verbeteringen aan het eind van het Gebarentaalverslag plaatsen, waarbij duidelijk wordt aangegeven bij welk passage welke correctie hoort.

Beoordelaar/'lezer'

Beoordelaar/'lezer' die NGT vloeiend beheerst: het verslag kan volledig in Gebarentaal worden ingeleverd.

Er zijn verschillende mogelijkheden voor het toegankelijk maken voor een niet-gebarende of niet-vloeiend gebarende beoordelaar:

- a. De beoordelaar zorgt zelf voor een (stem)tolk.
- b. De auteur zorgt zelf voor het stemtolken, tijdens het produceren van het Gebarentaalverslag, of laat de vertaling achteraf inspreken.
- c. De Gebarentaaltekst wordt ondertiteld (volledig of gedeeltelijk in de vorm van steekwoorden/glossen).

Noot bij a en b: welke keuze er ook wordt gemaakt: het is belangrijk om zich te realiseren dat zowel de auteur als de beoordelaar afhankelijk zijn van de vertaalkwaliteiten van de (stem)tolk.

Vorbereiding

Het produceren van een Gebarentaalverslag vraagt een goede voorbereiding vooraf. Bij een geschreven verslag op de computer kan men al schrijvend redigeren - stukken teksten knippen en plakken, correcties aanbrengen -. Een Gebarentaaltekst daarentegen moet in één keer opgenomen worden.

Enkele suggesties om je voor te bereiden:

1. Bekijk ter inspiratie het item 'technische mogelijkheden'. Hier vindt men een aantal links met Gebarentaalteksten.
2. Maak vooraf een indeling van je Gebarentaalverslag:
 - a. lineair, in de vorm van hoofdstukken zoals bij een geschreven verslag;
 - b. of in de vorm van een *mindmap* met items/kopjes.
3. Wordt je Gebarentaaltekst 'live' vertaald in gesproken Nederlands? Dan is een goede afstemming met de tolk belangrijk. Bespreek vooraf de belangrijke termen en gedeelten en hoe je graag wil dat het een en ander vertaald wordt. Voorzie de tolk van een vel papier met daarop de indeling van het verslag en belangrijke woorden.
4. Wordt je Gebarentaaltekst achteraf ingesproken, dan is het aan te raden om de te vertalen tekst door te nemen samen met de tolk.
5. Zet de informatie in steekwoorden op papier zodat je weet wat je wil gebaren. Indien mogelijk: maak gebruik van *autocue*, een scherm waarop een tekst kan worden weergegeven.

Technische mogelijkheden

1. Publicatievormen

Om je Gebarentaalfilmpje te kunnen publiceren zijn er tal van keuzes die samenhangen met het doel van de publicatie.

Enkele keuzes worden hieronder op een rijtje gezet. Daarbij is rekening gehouden met laagdrempeligheid. Dat wil zeggen: op een standaard computer is doorgaans een presentatieprogramma aanwezig zoals *PowerPoint* of *Keynote*, ook beschikt men vaak over een ingebouwd cameraatje en internetaansluiting.

- a. Bij het inleveren van een Gebarentaalopdracht zouden de filmpjes in een ppt-bestand vervat kunnen worden. Een voordeel is dat er per sheet een Gebarentekst geplaatst kan worden en dat er, indien nodig, geschreven tekst en illustraties toegevoegd kunnen worden. Het geheel kan op een dvd, cd-rom of USB-stick worden ingeleverd. Het inleveren is ook mogelijk binnen de internetomgeving van een instelling. Zie bijvoorbeeld de website van de Gallaudet University (zie 'links' verderop).
Apple-gebruikers kunnen voor hun Gebarentaaltekst gebruik maken van iDVD dat standaardmenu's levert; het is ook mogelijk om een indeling naar eigen wens te maken.

- b. Zaken die niet per se bij een beoordelaar ingeleverd hoeven te worden zoals artikelen in Gebarentaal zouden ook op andere manieren gepubliceerd kunnen worden. Denk aan *social media*, een goede manier om informatie te delen. *Facebook*, *YouTube* en *Hyves* zijn enkele mogelijkheden.

2. Links

Zie voor inspiratie onderstaande links:

- a. *Deaf Studies Digital Journal* van Gallaudet University, een website die onder andere artikelen in Gebarentaal bevat. Bijvoorbeeld het artikel *Deaf Eyes: Visual Learning and Deaf Gain* door dr. Peter Hauser. <http://dsdj.gallaudet.edu/>
- b. Een site voor het leren van de Zweedse Gebarentaal. Het uiterlijk van deze site lijkt op een metrokaartje van Parijs of Londen. Bij het aanklikken van een begrip in schrift verschijnt een filmpje met de vertaling (in de Zweedse Gebarentaal).
http://www.ur.se/teckensprak/flash_holder.html
- c. *Blogs* en *vlogs* in Gebarentaal. Enkele voorbeelden:
Het *vlog* van Joey Bear waarin bijvoorbeeld het onderwerp *Operation Geronimo* wordt behandeld. Onder het filmpje in ASL (*American Sign Language*) staan in schrift een aantal sleutelbegrippen.
<http://www.joeybaer.com/>

Bijlage 1	Uitwerking gesprek masterstudent
Bijlage 2	Vragenlijst masterdocenten
Bijlage 3	Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal
Bijlage 4	Analyse Gebarentaalteksten
Bijlage 5	Uitdraai Gebarentaalverslag masterstudent
Bijlage 6	Vragenlijsten en informatie respondenten uit eerste fase verslag
Bijlage 7	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse versie
Bijlage 8	Gids verslaglegging in Gebarentaal in de Nederlandse Gebarentaal (dvd)